

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Wettelijke vertraging der Echtscheidingsprocedure in Nederland

Echtscheiding is in Nederland slechts mogelijk op vier gronden : overspel, kwaadwillige verlaten gedurende vijf jaar, veroordeling tot gevangenisstraf van vier jaar of langer en zware verwonding of mishandeling, waardoor het leven in gevaar wordt gebracht of gevaarlijke verwondingen zijn toegebracht. In de praktijk is feitelijk alleen overspel van belang.

De ene partij beticht de andere dan daarvan en vrijwel steeds loopt dit tenslotte uit op getuigenissen, waardoor de procedure vaak een jaar in beslag neemt. Daarnaast is ook echtscheiding met onderlinge toestemming mogelijk. De gedaagde partij verschijnt daarbij volgens afspraak *niet* op de aan hem (of haar) uitgebrachte dagvaarding tot echtscheiding op grond van overspel en wordt bij verstek veroordeeld, waarbij dan na zes weken de echtscheiding uitgesproken kan zijn.

Een en ander is kennelijk in strijd met het bepaalde in art. 263 B.W., waar wij lezen : « Echtscheiding kan nimmer door onderlinge toestemming plaats hebben ». Op 22 juni 1883 heeft de Hoge Raad echter beslist, dat feiten, die niet worden ontkend zonder het leveren van nader bewijs voor erkend kunnen worden gehouden waardoor dus echtscheiding met onderlinge toestemming mogelijk is geworden. Hiervan wordt in de praktijk een zeer ruim gebruik gemaakt. Het merendeel van de echtscheidingen heeft zelfs plaats met onderlinge toestemming. Men heeft een en ander « de grote leugen » genoemd. Ten onrechte evenwel, waar bij dergelijke echtscheidingen in meer dan 90 van de 100 gevallen overspel toch wel degelijk heeft plaats gehad, ontwricht als dergelijke huwelijken meestal de facto zijn.

Een poging van ministeriële zijde om « de grote leugen » te verbieden is steeds op niets uitgelopen (Nellissen in 1910, Regout in 1912, Goseling in 1939).

In de nieuwe wet van 20 mei 1955, aangaande het tegengaan van « lichtvaardige » echtscheidingen is de toestand op dit punt niet gewijzigd en bij het oude gebleven. De wetgever heeft echter in deze zeer ingrijpende wet wel de tijdsduur om een echtscheidingsvonnis uitgesproken te krijgen, zowel op tegenspraak als met onderlinge toestemming, aanzienlijk vertraagd.

Het verzoek tot echtscheiding zal voortaan moeten worden ingediend bij de « gezinsrechter », die zich vooral heeft te concentreren op de verzoening van partijen. Gelukt hem dit niet dan zal de gezinsrechter

de « gezinsraad » opdragen een verzoening te beproeven; daarbij kan hij aan die raad (zolang de gezinsraden er nog niet zijn treedt de voogdijraad op) aanwijzingen geven en bepaalt hij een termijn van ten minste drie en ten hoogste zes maanden voor het uitbrengen van rapport door de gezinsraad. Deze termijn kan door de rechter op verzoek van de raad eenmaal met hoogstens drie maanden worden verlengd.

Na ontvangst van het rapport stelt de rechter dag en uur vast, waarop de echtgenoten en zo nodig ook de gezinsraad en andere door de rechter aan te wijzen personen over dit rapport zullen worden gehoord. Als ook bij dit laatste verhoor (dus voor de derde maal) alle verzoeningspogingen falen, zal de rechter verzoeker pas verlof verlenen de eis tot echtscheiding in te stellen. Eerst dan kan het eigenlijke proces een aanvang nemen ! Uit dit alles blijkt dat door deze uitvoerige en langdurige verzoeningsprocedure een enorme vertraging in de procesgang zal ontstaan, welke door elkaar genomen kan variëren van vier tot twaalf maanden. Daarbij komt dan nog voor het echtscheidingsproces zelf een tijdvak van een jaar (of meer) bij echtscheidingen op tegenspraak en een tijd van zes à acht weken bij echtscheidingen met onderlinge toestemming.

Naast de « grote leugen » zal men bij echtscheidingen dus voortaan — maar dan met méér recht — ook kunnen spreken van de « grote vertraging » !

De bedoeling der wetgevers is ongetwijfeld een zeer goede, n.l. om lichtvaardige echtscheidingen tegen te gaan. De verwachtingen dienen op dit punt niet te hoog gespannen te zijn, waar dergelijke echtscheidingen in de praktijk minder voorkomen dan men zou denken.

Indien de aanvraag toch lichtvaardig geschiedt, b.v. in een vlag van toorn, zullen de betrokkenen meestal spoedig weer uit zich zelf retireren terwijl ook de behandelende advocaat door eens rustig met zijn cliënt(e) te spreken onbezonnen echtscheidingen zal afraden en weten te voorkomen. De nieuwe regeling komt dus hierop neer, dat hoogstens in m.i. 3 à 5 op de honderd gevallen, vaak met kunst- en vliegwerk — en vaak maar tijdelijk — een echtscheiding zal kunnen worden voorkomen, die veelal later en na veel gesukkel, mogelijk toch weer wel nodig zal blijken te zijn, terwijl zeker 95 % van de aanvragers vier tot twaalf maanden nodeloos extra zal worden opgehouden met

alle ellendige gevolgen van dien. Waar de zaak maandenlang zwevende blijft, voordat het eigenlijke proces kan beginnen, kunnen onhoudbare toestanden ontstaan, vol spanning, voor die overgrote meerderheid van partijen, waarvan beide met onderlinge toestemming of één van beide (bij tegenspraak), toch al vastbesloten zijn tot echtscheiding over te gaan. De vertraging zal verlenging betekenen van een vooral voor de kinderen noodlottig tijdvak en het leven in concubinaat bevorderen.

Het ware daarom in ieder geval beter geweest de gezinsrechter vrij te laten, al dan niet de hulp van de gezinsraad in te roepen en hem meer beperking in de tijd op te leggen. De wet zal worden ingevoerd op een nader bij K.B. te bepalen datum. Eerst dienen nog «gezinsrechters» en «gezinsraden» wettelijk geformeerd te worden. Voorlopig zullen respectievelijk kinderrechters en voogdijraden fungeren tot die gezins-

rechters en die gezinsraden (aparte kamers bij de Voogdijraden) er zijn. De samenstelling van deze raden wacht op de inwerkingtreding bij K.B. van die andere nieuwe Wet, n.l. die van 24 december 1954 tot reorganisatie der Voogdijraden.

De langdurige verzoeningsprocedure zal ook gelden voor alle gedingen tot scheiding van tafel en bed.

Waarschijnlijk zal de «grote vertraging» in de loop van 1956 haar beslag krijgen. De vraag rijst of een «wachttijd» en pijnlijk oponthoud van extra vier tot twaalf maanden voor 95 % van de gegadigden wel toelaatbaar is als slechts hoogstens 5 % van de aanvragers bij dit instituut definitief of tijdelijk baat heeft.

De prijs is zeer hoog! De toekomst zal leren of hij verantwoord was.

Mr W. HUGENHOLTZ.

De Advocatuur en de Bijzondere Tegenverzekering

(Verslag uitgebracht aan de Raad der Orde van de Balie te Antwerpen)

De houding van de balie ten opzichte van de bijzondere tegenverzekering hoeft beschouwd en beslecht te worden minder in het licht van het zuiver juridisch karakter, dat de bijzondere tegenverzekering in strikt recht zou kunnen eigen zijn, dan wel in verband met de traditionele beroepsregelen van de balie en met het wezen zelf van de advocatuur.

Niemand zal ernstig kunnen beweren dat de bijzondere tegenverzekering niet op de meest stellige wijze strijdig is met de traditie der balie, doch het lijkt mij onbetwistbaar dat de tussenkomst van advocaten op grond van contracten van bijzondere tegenverzekering een verregaande stap zou zij naar de weg van de volkomen vernietiging der advocatuur als vrij beroep.

Tot nog toe is traditioneel de grondslag van het beroep van advocaat steeds geweest de band van vertrouwen bestaande tussen de cliënt en de raadsman. Dat deze raadsman vrij door de cliënt diende gekozen te worden is een axioma dat vanzelfsprekend voortvloeit uit deze band van vertrouwen welke de grondslag vormt van elk optreden van de advocaat. Deze band van vertrouwen, die van aard is de advocaat in de hoogste mate te prikkelen om dit vertrouwen van zijn cliënt ten volle te verdienen, is stellig een van de belangrijkste waarborgen voor de uitoefening van het beroep in de geest die eeuwen praktijk ons hebben overgeleverd.

Dat er in deze toestand in de laatste jaren een zeer belangrijke wijziging is gekomen, die in zekere mate opgedrongen is geworden door de sociale omstandigheden zelf, dient volmondig erkend te worden. Tengevolge van de steeds verder gaande uitbreiding van het verzekeringswezen, worden een reusachtig aantal betwistingen noodzakelijkerwijze onttrokken aan de vrije keus van de advocaat en in feite toevertrouwd aan enkele confraters, die raadsliden zijn van verzekeringsmaatschappijen. Dit is een feit dat voorzeker strijdig is met de traditie en waardoor de vrije keus van de raadsman in belangrijke mate wordt uitgeschakeld. Daaraan is echter niets te verhelpen, daar de verzekeringsmaatschappijen eerst en vooral hun eigen belangen verdedigen wanneer ze optreden voor hun verzekerden. Het is dus de sociale evolutie zelf die

deze concentratie van een groot aantal zaken in de handen van enkele confraters onvermijdelijk maakt. Dat deze omstandigheid een stellig gevaar biedt voor de advocatuur spreekt vanzelf. Inderdaad, de band van onmiddellijk vertrouwen tussen de verzekerde, die toch de belangrijkste belanghebbende is, en de raadsman die, op verzoek van de verzekering, voor hem optreedt, bestaat niet meer of er wordt nog zeer weinig belang aan gehecht. Enkel de belangen van de verzekeringsmaatschappij worden in het oog gehouden, jammer genoeg al te dikwijls over het hoofd van de onmiddellijke belangen van de verzekerde. De advocaten, die optreden voor de verzekeringsmaatschappijen, boeten ongetwijfeld een belangrijk percentage in van hun traditioneel vrij beschikkingsrecht over de wijze waarop het proces dient gevoerd te worden. De dossiers worden voorbereid door de diensten van betwiste zaken der verzekeringsmaatschappijen, de advocaten ontvangen veelal nauwkeurige onderrichtingen in welke bepaalde zin het verweer dient gevoerd te worden en al hangt de grotere of minder grote graad van vrijheid van de advocaat der verzekering natuurlijk af van de inzichten zelf van het bestuur der maatschappij, toch is het al te duidelijk dat de advocaat zich stilaan op deze wijze vervormt tot een soort ondergeschikte van de verzekering en dat hij, op straffe de cliënteel der maatschappij te verliezen — cliënteel, die soms een belangrijk gedeelte van zijn beroepsinkomen vertegenwoordigt — zich noodgedwongen moet schikken naar de instructies, welke hem worden gegeven. Het is de eerste stap geweest naar de vervorming van de advocatuur van vrij beroep tot een soort functionarisme.

* * *

Redelijkerwijze dient nochtans erkend te worden dat aan deze toestand volstrekt niets kan verholpen worden. Tengevolge van het feit dat de verzekeringsmaatschappij gerechtigd is haar eigen belangen door een raadsman te doen verdedigen, heeft het geen zin te betreuren dat, door het verspreiden van het verzekeringswezen, de zaken meer en meer geconcentreerd worden en wanneer daardoor de advocatuur

een belangrijk gedeelte van haar vrijheid en van haar onafhankelijkheid inboet en wanneer ook de rechtstreekse band van vertrouwen tussen de advocaat en de belanghebbende cliënt, namelijk de verzekerde grotendeels zijn belang verliest, is de advocatuur onmachtig hieraan iets te wijzigen omdat men zich niet kan verzetten tegen de sociale en nog minder tegen de economische wet der steeds grotere belangenconcentratie door de uitbreiding van het verzekeringswezen.

* * *

Allerlei andere omstandigheden werken ook ten zeerste de vervorming van de advocatuur in de zin van het functionarisme in de hand, omstandigheden tegen dewelke de Raad der Orde meestal onmachtig is. Door de brede ontwikkeling van de sociale voorzorg in de laatste jaren is de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid tot stand gekomen die voor alle rechtbanken een aantal advocaten aanstelt ten einde de processen te pleiten waarbij de invordering geschiedt van de onbetaalde bijdragen voor deze sociale verzekering. In de zaken, welke hem aldus worden toevertrouwd, is de advocaat ten slotte volledig functionaris geworden. Hij pleit in serie menigvuldige gedingen, waarvan de dossiers volledig door de administratie werden voorbereid. Hij heeft zich helemaal te gedragen naar de onderrichtingen die hem door het Bestuur verstrekt worden en zelfs het honoraris kan niet meer vrij worden vastgesteld, zoals de traditie het eist. Het wordt geregeld — op zeer bescheiden wijze — volgens bepaalde tarieven vastgesteld door het Bestuur en gesteund enkel op het aantal zaken en geenszins op de waarde van het gepresteerde. Voorzeker vinden enkele jongere advocaten hier baat bij, doch wat blijft er aldus over van de traditionele beroepsregels en van de vrijheid en de onafhankelijkheid van de raadsman?

Ik meen echter dat ook hieraan weinig te verhelpen valt, het is een fenomeen dat het gevolg is van de oprichting in deze tijd van een systeem voor sociale veiligheid, en wanneer het in stand houden van dit systeem dan ook de tussenkomst vereist van advocaten in een geest die geenszins traditioneel kan genoemd worden, toch moet men zich hierbij neerleggen en is daaraan niets te verhelpen.

* * *

Buiten de gevallen van verzekering en van sociale wetgeving, die een onontkoombare eis zijn van deze tijd, hebben er zich echter in de laatste jaren stilaan meer en meer organismen gevormd, die voor doel hebben de betwiste zaken te concentreren en deze dan te leiden naar het cabinet van zekere advocaten, die meestal, mits speciale voorwaarden in zake honoraris, deze betwistingen behandelen.

Het zijn eerst en vooral de kabinetten der zaakwaarnemers, die wel zoveel mogelijk zelf de zaken behandelen, doch noodgedwongen beroep moeten doen op de tussenkomst van een advocaat, omdat ze zelf in de onmogelijkheid verkeren vóór de Rechtbank te verschijnen. Hierbij staat de Raad der Orde stevig op het voetstuk der principes. De advocaat, die zaken naar zijn cabinet laat draineren langs het kanaal van een zaakwaarnemer, wordt in betichting gesteld en ondergaat sancties. Aan confraters, die op loyale wijze gevraagd hebben of het toegelaten was in zekere omstandigheden zaken voortgesproken uit zaakwaarnemerscabinetten te pleiten, is op besliste wijze ontkennend geantwoord en hun is verbod opgelegd om zich met deze zaken bezig te houden. Deze beslissing

is voortreffelijk en is van aard om de traditionele geest van de advocatuur te beschermen en te handhaven.

Er zijn echter niet alleen de zaakwaarnemers die er zich op toeleggen de cliënteel te draineren naar bepaalde advocatencabinetten, die, aan vastgestelde voorwaarden, voor deze cliënteel de zaken behandelen — al ware het maar aan een bescheiden tarief. Deze organismen zijn uiterst menigvuldig. Geen enkele politieke partij of ze heeft consultatiebureaux opgericht waar hun aangeslotenen raad komen vragen omtrent alle mogelijke aangelegenheden en ook omtrent eventuele processen, zowel van strafrechtelijke als van burgerlijke, commerciële of fiscale aard. Elk van deze consultatiebureaux heeft een of meer raadslieden die bereid zijn deze zaken te behandelen. De confraters bekomen langs deze bureaux om een regelmatige en soms overvloedige cliënteel en zijn dan ook meestal bereid deze zaken te behandelen aan een honoraris dat niet beantwoordt aan de gewone normen. Deze methode is niet beperkt tot de politieke partijen van alle slag, doch wordt meer en meer gebruikelijk in alle mogelijke belangengroeperingen. Het is het geval met middenstandsbonden, met eigenaarsbonden en huurdersbonden, met oudstrijdersverenigingen, met herbergiers- of schippersbonden, groeperingen van alle mogelijke handelaren, mutualiteiten, syndicaten, werkgeversverenigingen en een grote veelheid dergelijke organisaties. Hiertegen heeft de Raad steeds gemeend niets te kunnen ondernemen. Dat de raadsman, die door deze belangengroeperingen wordt gekozen gewoonlijk bereid is de zaken te behandelen aan een verminderd of een bijzonder aangepast honoraris, laat zich maar zelden blijken en men is ten slotte van oordeel dat er geen verwijt kan gemaakt worden aan een advocaat wanneer hij, uit sympathie voor de doelstellingen welke deze belangengroeperingen nastreven, ook bereid gevonden wordt aan bijzonder gunstige voorwaarden de cliënten van deze groeperingen te behandelen. Wie ziet echter niet in dat door deze zich steeds meer en meer uitbreidende organisatie de oude traditie van de advocatuur volkomen verloren gaat. De advocaat wordt niet meer gekozen door de cliënt wegens het vertrouwen dat hij verdient en dat hij heeft weten te verwerven, meestal door jaren vlijtige, nauwgezette en eervolle uitoefening van zijn beroep, doch wel omdat hij degene is die door de bond of de belangengroepering wordt aangewezen. De confraters die voor bedoelde belangengroeperingen pleiten en de zaken der aangeslotenen van deze groeperingen verzorgen, worden geleidelijk meer en meer afhankelijk van bedoelde groeperingen en verliezen in zeer ernstige mate hun vrijheid en onafhankelijkheid. Afgezien van de matigheid van het honoraris, dat van hunnentwege verwacht wordt, wat dan meestal gecompenseerd wordt door het zeer groot aantal cliënten dat door deze groeperingen naar de advocaat gezonden wordt, zijn ze van lieverlede meer en meer verplicht te voldoen aan de verlangens welke door de leiders van de organismen gesteld worden en zo glijden ze ook stilaan af van de vrije advocatuur naar het functionarisme.

Men werpt hiertegen op het voorbeeld van de praktijk in zeevaartzaken, waar de processen door dispatchers of protecting-clubs verdeeld worden tussen enkele advocatencabinetten. Dit voorbeeld is slecht gekozen omdat op het gebied van het zeerecht er zich een volstrekt speciale toestand voordoet. De vreemde rederijen of de handelaars, die meestal in verre landen gevestigd zijn, bevinden zich in de onmogelijkheid hun eigen belangen hier ter plaatse te verzorgen. Het geldt meestal zaken die zeer dringend zijn en van een zeer bijzondere aard. Het is onvermijdelijk dat zekere orga-

nismen optreden als vertegenwoordigers van zeevaartrijnen en in de vreemde gevestigde handelaars, ten einde onmiddellijk ter plaatse dringende maatregelen te nemen en de betwistingen aan de rechtbank te onderwerpen.

Hier vereist de feitelijke toestand zelf noodzakelijkerwijze het optreden van tussenpersonen. Waar de feitelijke omstandigheden dwingend gebieden heeft het geen zin zich te verzetten.

Er is echter een oneindig verschil tussen de praktijk der zeevaartzaken en het optreden van tussenpersonen in de gewone processen, waarin de burgers van het land, die zich ter plaatse bevinden, betrokken zijn.

* * *

Waar juist het verschil ligt tussen de activiteit van de zaakwaarnemers of de activiteit van de consultatiebureaux der belangengroeperingen valt moeilijk te zeggen. Zaakwaarnemers worden veelal beschouwd als oneerlijk en onbetrouwbaar, doch er zijn er ook die op loyale en eerlijke wijze hun beroep uitoefenen, en in landen zoals Nederland en Frankrijk is het geenszins verboden zaken te pleiten die aangebracht worden door sommige zaakwaarnemerskantoren. Licht het verschil misschien in het feit dat de zaakwaarnemers persoonlijk belang hebben bij de afloop van de procedure. Hoe gering is niet het verschil met de consultatiebureaux der belangengroeperingen? Ook zij hebben er belang bij, al is het niet steeds een pecuniair belang, dat de zaken van hun aangeslotenen zouden verdedigd worden in de geest, zoals dit door de consultatiebureaux wordt aanbevolen, en dat wat het honoraris van de advocaat betreft de aangeslotene, die naar hem gezonden wordt, op bijzonder welwillende wijze worde behandeld. In werkelijkheid is het verschil tussen zaakwaarnemerij en de praktijk der consultatiebureaux uitermate gering. Doch het is niet ernstig te betwisten dat in steeds groter mate door al deze praktijken de traditie van de advocatuur verloren gaat, omdat de essentie zelf van het beroep, namelijk de directe band van vertrouwen tussen de rechtzoekende en de vrij door hem gekozen advocaat volkomen uitgeschakeld wordt.

* * *

Kan er tegen deze toestanden door de Raad der Orde gereageerd worden? Gemakkelijk is het voorzeker niet. De nood bij vele jongere advocaten is nijpend, het geduldige wachten tot de cliënteel zich vanzelf aanbiedt ingevolge de reputatie welke de advocaat heeft weten te verwerven, wordt vervangen door een driftige jacht naar de cliënteel. Er wordt om de gunst van bonden en belangengroeperingen geworven en sommigen blijken helaas wel bereid zich, om den brode, te lenen tot alle verlangens welke uitgaan van diegenen die in de bedoelde groeperingen gezag voeren.

* * *

Het vraagstuk van de bijzondere tegenverzekering is slechts één van de aspecten van deze verderfelijke evolutie, welke zich voordoet tot groot nadeel van de advocatuur.

Men doet gelden dat de bijzondere tegenverzekering, — nadat hieromtrent veel twijfel was voorgekomen, — ten slotte door de rechtspraak als een wezenlijke overeenkomst van verzekering zou zijn erkend geworden. Zulks is mogelijk, doch er bestaat nochtans onbetwistbaar een groot verschil tussen de gewone verzekering van risico of burgerlijke aan-

sprakelijkheid, en de bijzondere tegenverzekering. Eerst en vooral, in verband met het voorwerp van deze verzekering. Dit voorwerp is bij de bijzondere tegenverzekering de activiteit zelf van de advocaat die zijn tussenkomst verleent en het honoreren van deze tussenkomst. Wanneer in de gewone verzekering het belang van de verzekeringmaatschappij medebrengt dat, ter dekking van het risico, een zo gering mogelijk bedrag uit haar patrimonium zou dienen betaald te worden en de aangestelde advocaat zich dan ook zal inspannen om dit patrimoniaal belang in de eerste plaats te verdedigen, zou bij de bijzondere tegenverzekering het patrimoniaal belang van de verzekeringsmaatschappij medebrengen dat de verdediging van de verzekerde op de eenvoudigste en goedkoopste wijze zou gebeuren, zonder dat daarbij het essentiële, namelijk de meest volledige en de meest hardnekkige verdediging door een advocaat, die zich volledig inzet voor zijn cliënt, zou in aanmerking genomen worden. Het belang van de verzekerde is hier volkomen tegenstrijdig met dat van de verzekeringsmaatschappij.

Daarbij komt dan nog dat de vrije keus van de advocaat, zo essentieel voor het waarborgen van de vertrouwensband tussen hem en zijn cliënt, in feite volstrekt zal uitgeschakeld worden. Vele contracten van bijzondere tegenverzekering voorzien het als volkomen natuurlijk dat er geen vrije keuze van advocaat bestaat en dat het het verzekeringsorganisme is dat zelf zorgt voor de aanstelling van een raadsman. Andere contracten zijn minder oprecht en voorzien wel uitdrukkelijk de vrije keuze van raadsman, doch het is vanzelfsprekend dat de raadsman aangeduid of voorgesteld door de verzekering in feite steeds door de belanghebbende zal aanvaard worden.

Dat ook, al is het misschien op onrechtstreekse wijze, op de vrije vaststelling van de honoraria door de verzekeringsmaatschappij druk zal uitgeoefend worden, is vanzelfsprekend. Degene onder de confraters die, wat dit punt betreft, de maatschappij niet ter wille zal zijn, zal natuurlijk geen kans meer hebben door haar, in de toekomst, als te kiezen advocaat aan de cliënteel te worden voorgesteld.

Pijnlijke conflicten zullen zich voortdurend voordoen wanneer de verzekerde het volkomen eens is met de staat van honoraris van zijn raadsman, terwijl de verzekeraar deze staat zou betwisten, wat hij maar al te dikwijls zal geneigd zijn te doen.

Nu ware misschien de meer algemene toespassing van het systeem der bijzondere tegenverzekering nog niet zo katastrofaal voor de vrije advocatuur, wegens de omstandigheid dat meestal de bijzondere tegenverzekeringen gesloten worden in verband met de verkeersongevallen en dit domein ten slotte tengevolge van de gewone verzekeringen reeds in grote mate aan de vrije advocatuur ontsnapt.

Doch men zou blind zijn wanneer men niet duidelijk zag dat de bijzondere tegenverzekering slechts een stap is die door andere stappen zal gevolgd worden en dat weldra bijzondere verzekeringen in breder en breder kring zullen afgesloten worden voor alle mogelijke aangelegenheden waarbij gerechtszaken zich kunnen voordoen, zodanig dat binnen afzienbare tijd heel het gebied van het recht bestreken zal zijn door de de gevolgen van zich steeds uitbreidende bijzondere verzekeringen, wat noodzakelijk voor gevolg zal hebben dat de vrije advocatuur volledig zal verdwijnen en dat nog slechts zullen overblijven centrales die de zaken zullen uitdelen aan enkele door hen gekozen advocaten, die zullen moeten werken naar hunne onderrichtingen en aan hunne tarieven. Het zal de toe-

stand zijn die thans in feite bestaat in landen als Tchecho-Slowakije en andere.

* * *

Nu kan men ten opzichte van dit fenomeen twee houdingen aannemen: men kan zich op het standpunt stellen dat deze evolutie noodzakelijk en onvermijdelijk is, dat men er zich noodgedwongen moet bij neerleggen en dat het geen zin heeft iets te ondernemen om haar te dwarsbomen. Misschien hebben degenen die er deze mening op nahouden gelijk en zal niets de tegenwoordige evolutie kunnen stuiten, in afwachting dat misschien eerst binnen vele jaren of mogelijk in een volgende eeuw zich een reactie voordoet en de noodzakelijkheid van de vrije advocatuur opnieuw erkend wordt.

Doch men kan er ook een andere mening op nahouden en van oordeel zijn dat deze evolutie niet noodzakelijk is, dat de vrije advocatuur nog steeds reden van bestaan heeft in het belang zowel van de rechtsbedeling in het algemeen als van de rechts-onderhorigen meer in het bijzonder; dat wij ons niet moeten neerleggen, dat de advocaten nog over voldoende prestige beschikken om deze fatale evolutie te stremmen en dat in elk geval alles moet gedaan worden om die evolutie tegen te gaan, zelfs wanneer velerlei tekenen wijzen op haar sterke kracht.

Wanneer men deze mening toegedaan is dan is het vooral geboden er voor te zorgen dat de eerste stappen niet gezet worden en dat van in de beginne het snoeimes zou worden gehanteerd. Dan lijkt het mij geboden dat de Raden der Orde met onverbidde lijke

stelligheid aan de confraters zouden moeten verbieden zaken te aanvaarden op grond van de bijzondere tegenverzekering, omdat ten slotte niets krenkender lijkt voor de waardigheid van de advocatuur dan te zien dat groepen handelaren gaan speculeren op de werkkracht, de kennis, de handigheid en de toewijding van de advocaat zelf.

En wanneer sommige raden der Orde dit niet duidelijk zouden zien en op grond van formalistische beschouwingen zouden van oordeel zijn dat ten slotte de medewerking der Balie zou mogen verleend worden aan het systeem der bijzondere tegenverzekering dan meen ik dat de Raad der Orde van Antwerpen zich hieraan niet in het minst hoeft te storen. Elke Raad der Orde is volkomen onafhankelijk, oordeelt souverain naar eigen overtuiging over de belangen van het beroep. De Balie van Antwerpen is een grote Balie, haar houding ten opzichte van de bijzondere tegenverzekering zal voorzeker bij andere balies invloed uitoefenen. Doch al ware zulks niet het geval, in dergelijke principiële kwesties dient, in het belang van het beroep, niet geaarzeld te worden en zou met hardnekkigheid het principieel standpunt dienen gehandhaafd te worden.

Het komt mij voor dat degenen die er een andere mening op nahouden van nu af met gelatenheid berusten in het volledig verdwijnen der advocatuur als vrij beroep en dat wanneer dit de mening mocht zijn van de meerderheid onzer confraters, al wat, bij zoveel plechtige gelegenheden verklaard wordt over de vrijheid en de onafhankelijkheid der advocatuur slechts holle woorden zonder zin zouden zijn.

RENÉ VICTOR.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 10 maart 1955.

Voorzitter: M. Fettweis.
Raadsheer-Verslaggever: M. Fettweis.
Advocaat-Generaal: Mr Delange.
Advocaten: Mrs Delacroix en Simont.

1. Burgerlijke rechtsvordering. — Evocatie. — Niet-herhaling vóór de rechter in hoger beroep van vóór de eerste rechter genomen conclusiën.
2. Onverbindendheid van een organiek en reglementair uitvoeringsbesluit, waarvan het ontwerp niet het voorwerp heeft uitgemaakt van een advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

1. Het recht van evocatie is een afwijking van het gemene recht; het vindt zijn principe en bestaansreden in een belang van openbare orde en hangt niet af van de wil van partijen, maar ligt uitsluitend in de beoordelingsbevoegdheid van de rechter.

Het recht van evocatie bestaat enkel, wanneer de zaak in staat is om definitief gewezen te worden, en onderstelt dat over de grond contradictoir conclusiën genomen zijn, precies om het feit, dat het de rechter over de grond de mogelijkheid geeft zich in de plaats van de eerste rechter te stellen en ambtshalve te doen wat deze laatste had kunnen doen; de rechter in hoger beroep heeft het recht een zaak tot zich te trekken in geval de conclusiën over de grond vóór de rechter in eerste aanleg genomen zijn, al worden die conclusiën niet opnieuw voor

hem gebracht en al beperkt een partij zich ertoe verwijzing naar de eerste rechter te vorderen ten einde ten gronde te concluderen.

2. Artikel 2, lid 2 van de wet van 23 december 1946, houdende instelling van een Raad van State, verplicht de ministers buiten spoedeisende gevallen de tekst van alle ontwerpen, van hetzij organieke, hetzij reglementaire uitvoeringsbesluiten te onderwerpen aan het beredenerend advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

Die bij een wet van openbare orde voorgeschreven raadpleging is een wezenlijke formaliteit, waarvan de niet-inachtneming de onwettelijkheid van het besluit, hetwelk het voorwerp daarvan moest zijn, met zich brengt.

Het Ministerieel Besluit van 2 juni 1949 wijzigd het Ministerieel Besluit van 11 april 1947, genomen in uitvoering van het Besluit van de Regent van 28 september 1945 aangaande de toepassing van het wetsbesluit van 28 december 1944, betreffende de Maatschappelijke Zekerheid der arbeiders, op de werkgevers en de geheel of in hoofdzaak bij fooien bezoldigde werknemers; dat Besluit heeft het karakter van een organiek en reglementair uitvoeringsbesluit in de zin van artikel 2, lid 2, van de wet van 23 december 1944; daarin wordt niet melding gemaakt van het spoedeisend karakter van het geval, noch van het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

Overeenkomstig artikel 107 Grondwet moet het Hof van Verbreking ambtshalve toepassing van voormeld Besluit weigeren.

Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid t/
Deliré Claude.

Gelet op het bestreden vonnis, de 13e juli 1953 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, uitspraak doende in hoger beroep;

Over het eerste middel: (zonder belang).

Over het tweede middel: schending van het gerechtelijk contract en van artikelen 1101, 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 473 en inzonderheid 473, 1e en 2e lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, welk artikel gewijzigd werd bij de wet van 15 maart 1932 op de bevoegdheid en de rechtspleging, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na «het» beroepen vonnis te niet gedaan te hebben en de bevoegdheid van de vrederechter als rechter in de eerste graad erkend te hebben, het geschil geëvoceerd heeft, in weerwil van de conclusiën waarbij aanlegger in verbreking de verwijzing van de zaak naar het anders samengestelde vrederecht eiste, en in dier voege beslist heeft om reden dat, ingeval ten deze de bestreden beslissing te niet werd gedaan, de tot evocatie vereiste voorwaarden zouden verenigd zijn, dat alle partijen zowel in hoger beroep als vóór de eerste rechter zouden geconcludeerd hebben en dat tenslotte, in het belang van een degelijke rechtsbedeling de zaak zou behoren geëvoceerd te worden, ten einde, in de mate van het mogelijke, de duur der rechtspleging in te korten,

dan wanneer, *eerste onderdeel*, aanlegger in verbreking verre van in hoger beroep over de grond te concluderen, integendeel het verwijzen van de zaak naar het anders samengestelde vrederecht verzocht, opdat aldaar ten gronde zou kunnen worden geconcludeerd, wat het bestreden vonnis overigens erkent, zodat hetzelfde, door te beslissen zoals het gedaan heeft, het geloof geschonden heeft dat dient gehecht aan de in hoger beroep door aanlegger in verbreking genomen conclusiën en althans dubbelzinnige gronden inhoudt, hetgeen met het ontbreken van gronden gelijkstaat (schending, inzonderheid, van het gerechtelijk contract en van artikelen 1101, 1134, 1135, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, een in hoger beroep rechtsprekend rechtscollege een zaak alleen dan vermag te evoceren indien zij in zodanige staat is dat een eindbeslissing erover kan worden gegeven; dan wanneer in deze aanlegger in verbreking in hoger beroep niet ten gronde geconcludeerd had en integendeel uitdrukkelijk betwistte dat de zaak in zodanige staat was dat zij bij een zelfde beslissing definitief berecht kon worden, en dan wanneer het bestreden vonnis, ten aanzien van deze betwisting, in gebreke blijft te constateren dat de tot evocatie wettelijk vereiste voorwaarden verenigd zijn en, in elk geval, het punt in het onzekere laat of het overweegt dat er geen termen tot een expertise ten einde de onderscheiden elementen van de eis te reparteren ofwel dat een in hoger beroep rechtsprekend rechtscollege kan evoceren wanneer het een vonnis te niet doet, ingeval de partijen zowel in eerste aanleg als in hoger beroep ten gronde geconcludeerd hebben (schending van artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 473, inzonderheid 473, 1e en 2e lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en 97 van de Grondwet;

Overwegende dat het bestreden vonnis, het beroepen vonnis te niet doend, beslist dat de vrederechter bevoegd was om kennis te nemen van de door

verweerder ingestelde vordering die strekte tot teruggave van de bijdragen welke hij aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid gestort had voor zijn hoofdzakelijk bij fooien bezoldigde taxichauffeurs; dat het vonnis, na vastgesteld te hebben dat alle partijen zowel in hoger beroep als vóór de eerste rechter ten gronde geconcludeerd hebben, de zaak evoceert op grond van artikel 473 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en de vordering gegrond verklaart; dat de vaststelling van het bestreden vonnis dat partijen vóór de eerste rechter ten gronde geconcludeerd hebben niet gecritiseerd wordt;

Overwegende dat het recht van evocatie waarvan de rechtbank gebruik gemaakt heeft zonder acht te slaan op aanleggers conclusiën die strekten tot verwijzing van partijen «naar het anders samengestelde vrederecht, ten einde ten gronde te concluderen», een afwijking van het gemeen recht is; dat dat recht zijn principe en de bestaansreden heeft in een belang van openbare orde, niet afhangt van de wil der partijen, maar uitsluitend in de beoordelingsbevoegdheid des rechters valt;

Overwegende dat het recht van evocatie enkel bestaat wanneer de zaak in staat is om definitief berecht te worden, en onderstelt dat over de grond contradictoir conclusiën genomen werden precies door het feit dat het de rechter over de grond de mogelijkheid geeft zich in de plaats van de eerste rechter te stellen en ambtshalve te doen wat deze laatste had kunnen doen; dat de rechter in hoger beroep het recht heeft om een zaak te evoceren ingeval de conclusiën over de grond vóór de rechter in de eerste graad zijn genomen geweest, al worden die conclusiën niet opnieuw vóór hem gebracht en al beperkt een partij zich ertoe verwijzing vóór de eerste rechter te eisen ten einde ten gronde te concluderen;

Overwegende dat uit de niet gecritiseerde vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat de rechtbank het recht van evocatie uitgeoefend heeft in de omstandigheden omschreven in artikel 473 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en mitsdien geen der in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Over het derde middel (zonder belang).

Over het vierde middel, schending van artikel 2, en inzonderheid 2, lid 2, van het besluit van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij de besluitwetten van 20 maart en 3 augustus 1945, 6 september 1946, bij de wetten van 7 juni 1949 en 27 maart 1951, bij de koninklijke besluiten van 27 april 1951 en 16 februari 1952 en bij de wet van 29 december 1953, van artikelen 1, 2 en 3 van het besluit van de Regent van 28 september 1945, van artikelen 1 en 2 van het ministerieel besluit van 2 juni 1949, van artikelen 1235, 1376 tot 1381 van het burgerlijk wetboek, en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden vonnis aanlegger in verbreking veroordeeld heeft om aan verweerder in verbreking de som van 2.781.084 fr. terug te geven, zijnde het bedrag der patroonsbijdragen voor de maatschappelijke zekerheid welke door verweerder onverschuldigd gestort werden tussen 1 januari 1947 en 30 september 1951, om reden dat de ministeriële besluiten van 11 april en 11 juni 1947, voor zoveel daarbij de forfaitaire bedragen van bezoldiging vastgesteld worden op grondslag waarvan de bijdragen tot de maatschappelijke zekerheid dienen berekend te worden voor de taxichauffeurs onwettelijk, en dus nul en onbestaande zouden zijn omdat zij niet overeenkomstig zijn met de voorschriften van het besluit van de Regent van 28 september 1945;

dan wanneer, na de ministeriële besluiten van 11 april en 11 juni 1947, het ministerieel besluit van 2 juni 1949, dit in elk geval volkomen wettelijk zijnde, de forfaitaire kwestieuze bedragen vastgesteld heeft, zodat althans een deel van de aan de R. M. Z. gestorte patroonsbijdragen in de maatschappelijke zekerheid, namelijk die welke vanaf 1 juli 1949 gestort werden, wel degelijk verschuldigd waren, en dan wanneer verweerder in verbreking niet gerechtigd was teruggave daarvan te vorderen;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door verweerder opgeworpen en afgeleid hieruit dat het middel nieuw is;

Overwegende dat de wetbepalingen, waarbij de berekeningsgrondslagen van de bijdragen verschuldigd aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid vastgesteld worden, zowel door de partijen als door de rechter moeten worden nageleefd; dat de rechter mitsdien gehouden is ze desnoods ambtshalve toe te passen op het hem onderworpen geschil;

Dat het middel, hetwelk van openbare orde is, derhalve voor de eerste maal vóór het Hof mag worden opgeworpen en dat de grond van niet-ontvankelijkheid naar recht faalt;

Over het middel:

Overwegende dat artikel 2, lid 2, van de wet van 23 december 1946, houdende instelling van een raad van State, de ministers verplicht, buiten de hoogdringende gevallen, aan het beredeneerd advies van de afdeling wetgeving van die raad te onderwerpen de tekst van alle ontwerpen van, hetzij organieke, hetzij reglementaire uitvoeringsbesluiten;

Dat die raadpleging, voorgeschreven bij een wet van openbare orde, een substantiële formaliteit uitmaakt waarvan het nalaten de onwettelijkheid van het besluit hetwelk het voorwerp er van moest zijn, met zich brengt;

Overwegende dat het door aanlegger ingeroepen ministerieel besluit van 2 juni 1949 het ministerieel besluit van 11 april 1947, genomen in uitvoering van het besluit van de Regent van 28 september 1945 aangaande de toepassing van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de Maatschappelijke Zekerheid der arbeiders, op de werkgevers en de geheel of hoofdzakelijk bij fooien bezoldigde werknemers, wijzig; dat dit besluit het karakter heeft van een organiek en reglementair uitvoeringsbesluit, naar de zin van artikel 2, lid 2, van de wet van 23 december 1944; dat daarin noch melding gemaakt wordt van het hoogdringend karakter van het geval, noch van het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State;

Dat het Hof, overeenkomstig artikel 107 van de Grondwet, ambtshalve toepassing er van dient te weigeren;

Dat het middel, voor zoveel het gesteund is op de bepalingen van dit ministerieel besluit, in feite niet opgaat;

Dat het, voor zoveel het op andere wetbepalingen gesteund is, niet aanduidt waarin het bestreden vonnis die bepalingen geschonden heeft, en dat het mitsdien niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

Verenigde Kamers. — 16 februari 1955.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Bayot.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

1. **Verbreking in strafzaken. — Wanneer uitspraak door de verenigde kamers van het Hof van Verbreking?**
2. **Verjaring van de strafvordering en van de burgerlijke vordering ontstaan uit een misdrijf. — Beperkte strekking van de wet van 30 maart 1891.**

1. *Wanneer het middel tot staving van de voorziening in verbreking geheel hetzelfde is als het middel, dat door een vroeger arrest van het Hof van Verbreking werd aangenomen, moet krachtens artikel 1 van de wet van 7 juli 1865 door de verenigde kamers over de voorziening uitspraak worden gedaan.*

2. *De wet van 17 april 1878, die de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering bevat, bij de totstandkoming waarvan uitgegaan werd van het Wetboek van 3 brumaire jaar IV en van het Wetboek van Strafvordering van 1808, stelt niet als beginsel, zoals bij het bestreden arrest is aangenomen, de onafhankelijkheid van de strafvordering en de burgerlijke vordering, welke uit een misdrijf ontstaan, doch hun totale verbondenheid ten aanzien van de gevolgen, die de verjaring van de ene vordering voor de verjaring van de andere met zich brengt.*

De bij de wet van 30 maart 1891 aan het beginsel van de verbondenheid van de strafvordering en de burgerlijke vordering toegebrachte enige derogatie moet blijkens de wordingsgeschiedenis van die wet en haar tekst beperkend worden uitgelegd, nl. tot het enig geval, in de nieuwe wetbepaling omschreven.

Vollart en C.O.O. Charleroi t/Vandenreydt en N.M.B.S. b.p.

Gelet op het bestreden arrest, de 23e juni 1954 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Gelet op het arrest, de 30e november 1953 gewezen, waarbij, na verbreking van het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 10 december 1952, de zaak verwezen wordt naar het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel, schending van artikel 1 van het strafwetboek, van artikelen 22, 23 en 26 van de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel bevattende van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, van artikel 1 van de wet van 30 maart 1891 tot aanvulling van bovengemeld art. 26 van de wet van 17 april 1878 en van artikel 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest, niettegenstaande de eindbeslissing van het Hof van Beroep te Brussel, waarbij de telastlegging gecontraventionaliseerd en de publieke vordering sedert 4 juni 1949 verjaard verklaard wordt, desondanks ontvankelijk en gegrond verklaard heeft de vorderingen der burgerlijke partijen tegen aanlegsters en ze toegewezen heeft;

dan wanneer die vorderingen eerst op 11 oktober 1950 tegen eerste en op 12 maart 1951 tegen tweede aanlegster waren ingesteld geweest, dit is meer dan zes maanden na de laatste daad waardoor de publieke vordering werd gestuit en, in elk geval, meer dan één jaar na de dag der schadelijke feiten (4 juni 1948), en dan wanneer die vorderingen mitsdien niet te beschouwen waren als « regelmatig ingesteld te bekwamer

tijd», volgens artikel 26 van de wet van 17 april 1878, aangevuld bij artikel 1 van de wet van 30 maart 1891, en aldus aanlegsters veroordeeld heeft tot het betalen van schadevergoeding, waartoe zij niet meer gehouden waren;

Ten aanzien van de kennisneming door de Verenigde Kamers :

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat, niettegenstaande de verjaring van de strafvordering, niet verjaard en dienvolgens geldig en ontvankelijk zijn, bij toepassing van de wet van 30 maart 1891, de stellingen van burgerlijke partij en de eisen tot gedwongen tussenkomst welke onderscheidenlijk ingesteld werden tegen de beklaagde, eerste aanlegster, en tegen de Commissie van Openbare Onderstand van de stad Charleroi, als burgerlijk verantwoordelijke voor de beklaagde om reden dat, in geval de burgerlijke vordering tot herstelling van de schade veroorzaakt door een in de wet als wanbedrijf gequalificeerd misdrijf ingesteld wordt vóór dat dit wanbedrijf «gecontraventionaliseerd» wordt, deze nadien plaats hebbende «contraventionalisering», ook al kan zij in strafrechtelijk opzicht retroactief zijn, niet belet dat de burgerlijke vordering, welke, bij toepassing van de wet van 30 maart 1891, geruime tijd vóór het vonnis van «contraventionalisering» van de strafvordering losgemaakt is geweest, voort haar normale loop volgt;

Overwegende dat deze beslissing niet te verenigen is met het verwijzend arrest waarbij het arrest van het Hof van Beroep te Brussel verbroken wordt, om reden dat de vordering van de burgerlijke partij welke gesteund is op een door het bevoegde rechtscollege gecontraventionaliseerd wanbedrijf en meer dan één jaar na de dag van het misdrijf ingesteld wordt, verjaard is, waar het bestaan niet bewezen wordt van een grond van schorsing der verjaring, naardien de omstandigheid dat de burgerlijke vordering reeds ingesteld was toen het bevoegde rechtscollege het misdrijf gecontraventionaliseerd heeft ter zake niets afdoet;

Overwegende dat het middel tot staving van onderhavige voorziening geheel hetzelfde is als het middel dat door arrest van het Hof van 30 november 1953 aangenomen werd; dat er derhalve krachtens artikel 1 van de wet van 7 juli 1865, door de Verenigde Kamers over de voorziening moet worden uitspraak gedaan;

Over het middel :

Overwegende dat, ten gevolge van de aanneming van verzachtende omstandigheden door het arrest van het Hof van Beroep te Brussel, van 10 december 1952 ten gunste van eerste aanlegster, de te haren laste als bewezen beschouwde inbreuk wettelijk geacht wordt, vanaf de dag van het begaan er van, slechts een overtreding geweest te zijn;

Overwegende dat de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel bevattende van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, bij welker totstandkoming uitgegaan werd van het wetboek van 3 brumaire jaar IV en van het wetboek van strafvordering van 1808, niet als beginsel vooropstelt, zoals het bestreden arrest staande houdt, de onafhankelijkheid van de straf, en de burgerlijke vordering welke uit een misdrijf ontstaan, doch hun totale verbondenheid ten aanzien van de gevolgen welke de verjaring van de ene vordering voor de verjaring van de andere met zich brengt;

Overwegende dat bij de wet van 30 maart 1891 aan het beginsel van de verbondenheid van de publieke en de burgerlijke vordering één enkele derogatie toegebracht werd : de schorsing van de verjaring der burgerlijke vordering welke voortvloeit uit het instellen van

die vordering vóór dat de verjaring van de publieke vordering bereikt is;

Overwegende dat het beperkt voorwerp van die wet onderlijnd geweest is tijdens haar parlementaire voorbereiding, in de loop waarvan er beklemtoond werd dat het beginsel van de wet van 17 april 1878 generlei verandering zou ondergaan, beide vorderingen, de straf- en de burgerlijke vordering, verbonden blijvend, behalve in het enig geval omschreven in de nieuwe wetsbepaling, welk geval zich enkel kan voordoen wanneer de burgerlijke vordering te bekwaamere tijd ingesteld werd en de behandeling van de eis tot herstelling van de schade niet beëindigd mocht wezen op het moment dat de publieke vordering wegens verjaring te niet gaat;

Overwegende dat dit voorwerp van de wet van 30 maart 1891 eveneens belicht wordt in de tekst welke zegt dat de verjaring «niet loopt», wat impliceert dat het lopen der verjaring geschorst is en dat de verjaring dienvolgens niet reeds verstreken kan zijn;

Waaruit volgt dat, door te beslissen dat de verjaring van de uit de overtreding ontstane burgerlijke vordering niet verkregen was toen, volgens de vaststelling van het arrest, de publieke vordering sedert 4 juni 1949 verjaard was, en dat de burgerlijke vorderingen onderscheidenlijk pas op 11 oktober 1950 en op 12 maart 1951 waren ingesteld geweest, het bestreden arrest de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Gent, waarbij het op verwijzing uitspraak doende rechtscollege zich krachtens artikel 2 van de wet van 7 juli 1865 zal dienen te voegen naar de beslissing van het Hof van Verbreking ten aanzien van het door dit Hof geoordeeld rechtspunt.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 8 juni 1955.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Mechelynck - Masson en Paës.

Advocaat-Generaal : M. Dijkmans.

Strafrecht. — Verkoop met premiën.

Bij iedere aankoop van textielwaren voor een totale koopsom van honderd frank aanbod van vijf stukken toiletzeep als premie.

Dit feit valt onder toepassing van het K.B. n° 61 van 13 januari 1935 tot beperking en reglementering van de verkoop met premiën.

Het aan voormeld K.B. voorafgaand verslag aan de Koning stelt de voorgenomen reglementering voor in het raam ener algemene economische gezondmaking en maakt derhalve gewag, niet alleen van prijsbewimpeling, doch wil tevens het verbruik van overtollige en minderwaardige voorwerpen te keer gaan, die bij wijze van premiën aan de man worden gebracht.

Voorgesteld werd de krachtige uitroeiing ener mededinging bij middel van welke premiën ook, met uitzondering van het enige in art. 2 van het K.B. opgenomen geval. Namelijk worden alleen nog premiën in de vorm van kortingen in speciën geduld.

O. M. t/ X.

Beticht van te ..., rechterlijke arrondissement ..., de betichte haar verblijfplaats hebbende te Borgerhout in ons rechterlijk arrondissement, d.d. 24 februari 1954: hetzij door het wanbedrijf uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt, hetzij door welke daad ook tot de uitvoering zodanige hulp te hebben verleend, dat zonder haar bijstand, het wanbedrijf niet kon gepleegd worden, bij inbreuk op artikelen 1 en 5 van het K.B. n° 154 van 18 maart 1935 art. 2, hetzij aan de voortverkopers in het groot of in het klein, hetzij aan het publiek een premie aangeboden te hebben verbonden aan het verkopen van een voorwerp of het verstrekken van een dienst — deze premiën bestaande uit voorwerpen die afgeleverd werden of diensten die verstrekt werden, hetzij kosteloos hetzij mits een lichte vergoeding, hetzij mits een prijs die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst;

Gezien het beroep ingediend op 2 april 1955 door de heer Procureur-Generaal tegen het vonnis uitgesproken (door 3 rechters) dd. 21 maart 1955, door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken, zegt dat het niet bewezen is dat betichte zich heeft plichtig gemaakt aan het feit haar ten laste gelegd; daar er geen aanbod van premie is geweest verbonden aan het verkopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst; dat in tegenstrijd met de bewering van de Administratie (zie nota van de heer Inspecteur-Generaal) het doel van de reglementering er niet in bestaat de premiën uit te roeien maar wel te beletten dat de ware prijs der koopwaren zou bewimpeld worden (zie verslag aan de Koning: Staatsblad 17 januari 1935, blz. 208);

dat de doenwijze van betichte er op neer kwam een prijsvermindering toe te staan en niet de prijs van voorwerpen te bewimpelen;

Spreekt betichte vrij en stelt haar buiten zaak zonder kosten.

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de betichte de feitelijke vaststellingen niet betwist;

dat zij toegeeft bij iedere aankoop voor een totale waarde van honderd frank textielwaarden, vijf stukken toiletzeep als premie te hebben aangeboden;

dat zij echter beweert dat deze gedraging niet onder de toepassing valt van het Koninklijk Besluit n° 61 van 13 januari 1935 ter beperking en reglementering van de verkoop met premiën;

dat zij zich beroept op het feit dat de premie niet aan de verkoop van een voorwerp gekoppeld werd, zoals voorzien bij artikel 11 van bedoeld Koninklijk Besluit, doch alleen bij de aankoop voor een bepaald bedrag werd toegezegd;

dat het verslag aan de Koning dat aan het Koninklijk Besluit voorafgaat, wordt ingeroepen om te onderlijnen dat de beoogde prijsbewimpeling, ter zake, afwezig is;

dat in dit opzicht de nadruk wordt gelegd op de omstandigheid dat de waarde van de aangeboden stukken zeep, op deze stukken stond vermeld;

Overwegende dat deze stelling niet kan worden bijgetreden;

dat zij gevestigd staat op het vernauwd standpunt dat de prijsbewimpeling een bepaald te koop aangeboden voorwerp tot uitgangspunt heeft;

dat ook de aankoop voor een bepaald bedrag terugslaat op de verkoop van een of meerdere bepaalde voorwerpen, aan de verkoop derwelke, in specie, de toezegging ener premie werd verbonden, dewelke

uiteraard verschilt van het verkochte was en waarvan de handelswaarde, spijs de gegeven aanduiding, onzeker blijft;

dat prijsbewimpeling derhalve niet volledig afwezig is;

Overwegende dat het ingeroepen verslag aan de Koning, anderzijds, op een al te ingekorte wijze wordt gelezen met het gevolg dat de draagwijdte van de wettekst wordt miskend;

dat bedoeld verslag de reglementering weeskwestie voorstelt in het raam ener algemene economische gezondmaking, en derhalve gewag maakt, niet alleen van prijsbewimpeling doch tevens het verbruik van overtollige en minderwaardige voorwerpen wil te keer gaan dewelke bij wijze van premiën worden aan de man gebracht;

dat een krachtdadige uitroeping ener mededinging bij middel van premiën hoegenaamd werd voorgesteld, ter uitzondering van het enig geval dat in artikel 2 van het Koninklijk Besluit werd opgenomen;

dat namelijk alleen nog premiën onder vorm van kortingen in speciën worden geduld (Rev. dr. pénal, 1937, blz. 126);

Overwegende dat ter zake niet kan worden beweerd dat de aangeboden premie voor de betrokken kopers niet op een in verbruikgeving eindigde vanodeloze voorwerpen, waarvan althans de noodwendigheid zich niet deed aanvoelen bij de aankoop en de handelswaarde niet kon worden bekeurd;

dat de technische uitwerking tot dewelke de betichte haar toevlucht heeft moeten nemen in deze beoordeling zonder belang is;

dat de toegestane algemene prijsvermindering bij iedere aankoop van een waarde van honderd frank niet wegneemt dat de prijs van het verkochte erbij betrokken is en de benaderende waarde van de premie aan deze prijs is verbonden;

Overwegende dat in deze voorwaarden en de geest en de letter der ingevoerde reglementering werden te nagekomen;

dat deze niet kan worden omzeild op een drogreden die er in bestaat de verkoop van een voorwerp te scheiden van de waarde die er is bij betrokken;

dat de verhandeling alleszins neerkomt op de verkoop van een of meerdere voorwerpen — ter gelegenheid van dewelke de premie een deel van de prijs opsloort — en wordt aangewend om tot afzet te dienen van minderwaardige en overtollige koopwaar;

Overwegende dat de betichte zich uiteindelijk beroept op de bepalingen van het Koninklijk Besluit n° 154 van 18 maart 1935 en beweert dat de gegeven voorwerpen in de omstandigheden eigen aan de zaak, een zuiver publiciteitskarakter hadden en hoegenaamd geen handelswaarde vertegenwoordigden;

Overwegende dat een dergelijke bewering aan de vastgestelde gegevens niet beantwoordt en door de betichte zelf wordt tegengesproken dewelke aan het gegevene een bepaalde handelswaarde heeft toegeschreven;

Overwegende dat deze beschouwingen uitwijzen dat de eerste rechter ten onrechte tot de ongegrondheid van de telastlegging heeft besloten;

dat de hierna bepaalde straf aan de zwaarwichtigheid der gepleegde inbreuk is aangepast;

Overwegende dat het ondernomen vonnis in bewoordingen in dewelke de telastlegging in de dagvaarding is gesteld, bij loutere materiële missing onvolledig heeft overgenomen; dat betichte zich nopens de draagwijdte der feiten en hunne wettelijke omschrijving niet heeft kunnen vergissen — en zich

over de feiten zoals deze in de oorspronkelijke dagvaarding staan opgegeven, verdedigd heeft;

Om deze redenen,

Het Hof,
alle andere, meer uitgebreide of tegenstrijdige besluiten verwerpende,

rechtdoende op tegenspraak;

gezien artikelen 2, 11, 12, 14, 24, 31, 32, 34, 35, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935; artikelen 1, 3, 6, 7, 38 en 40 van het Strafwetboek; artikelen 1-3 der wet van 5 maart 1952; artikelen 1, 2 en 5 van het Koninklijk Besluit van 13 januari 1935, n° 61, gewijzigd door Koninklijk Besluit n° 154 van 18 maart 1935; artikel 2 van de Koninklijke Besluiten van 26 februari 1935 en 7 maart 1935; de wet van 31 juli 1934; de wet van 7 december 1934; artikel 140 der wet van 18 juni 1869; de wet van 4 september 1891, artikel 2; artikelen 162, 189, 190, 194 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, aangeduid ter zitting door de heer voorzitter;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het gegrond;

Doet het bestreden vonnis te niet.

En opnieuw beslissende bij eenparigheid:

Stelt vast dat de feiten der telastlegging bewezen zijn geworden;

Verwijst betichte deswegen tot een geldboete van 50,— frank.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 25 april 1955.

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren: M.M. Verougstraete et Gerniers.

Advocaat-Generaal: M. Matthijs.

Advocaten: Mrs Bové en A. Dieryck (Antw.)

Kortgeding. — Bevel tot deskundig onderzoek. — Omvang van de opdracht aan de deskundige: oorzaken van het ongeval.

Een vordering in kortgeding dat een deskundig onderzoek zal worden bevolen is weliswaar niet ontvankelijk, wanneer met dit onderzoek enkel beoogd wordt een consultatie omtrent de vraag of bepaalde feiten tot een gerechtelijke actie aanleiding kunnen geven; zulks is echter niet het geval wanneer tussen partijen, zoniet een geding dan toch een werkelijk geschil bestond.

De opsporing van de oorzaken van een schadegeval mag, wanneer zij spoedeisend is, begrepen worden in de opdracht aan de in kortgeding benoemde deskundige; dergelijk onderzoek bindt de rechtbank niet en is dus niet van aard nadeel ten gronde te verwekken.

De Ridder t/ Van Hee.

Overwegende dat het beroep regelmatig naar tijd en vorm is;

Overwegende dat het Hof zich met de oordeelkundige beschouwingen van de eerste rechter ten volle verenigt;

Overwegende dat volgens appellant de eerste rechter de eis tot deskundig onderzoek onontvankelijk had moeten verklaren, omdat hij aan geen ten gronde ingeleid geding gebonden was;

Overwegende dat appellant aldus de ontvankelijkheid van de eis aan een voorwaarde onderwerpt die in principe betreffende bewust onderwerp hoegenaamd geen steun vindt; dat weliswaar een vordering tot deskundig onderzoek niet ontvankelijk is, wanneer met dit onderzoek enkel beoogd wordt een consultatie nopens de vraag of bepaalde feiten tot een rechterlijke actie aanleiding kunnen geven; maar dat zulks voor de onderhavige vordering niet het geval was, vermits er tussen partijen zoniet een geding, toch een werkelijk geschil bestond (Gent, 11 maart 1905, Pas. 1905, II, 211);

Overwegende overigens dat op de datum van de uitspraak van het bevelschrift de vordering ten gronde ingeleid was, waaruit volgt dat de opwerping van appellant ook in feite alle grond mist;

Overwegende dat appellant verder staande houdt dat de eerste rechter zijn bevoegdheid te buiten gegaan is, met aan de deskundige o.m. voor zending te geven de oorzaken van de gebrekkige werking van de kwestieuze wagen aan te duiden;

Overwegende dat deze opvatting van appellant strijdig is met de recente rechtspraak;

dat in casu de opsporing der oorzaken spoedeisend was, daar de termijn van vrij verblijf van de wagen in vreemd grondgebied bijna verstreken was;

dat de opsporing der oorzaken, wanneer ze een spoedeisend karakter heeft, wél in de zending van de in kortgeding aangestelde deskundige begrepen mag worden; dat dergelijk onderzoek de rechtbank niet bindt en dus niet van aard is nadeel ten gronde te verwekken (art. 809 W.B.R., Brussel, 27 november 1935, Pas. 1936, II, 94);

Overwegende dat appellant ten slotte aanvoert dat de wagen, na het defekt worden, door derden onder handen werd genomen, zodat een expertise geen waarborgen meer geven kan;

Overwegende dat de eerste rechter deze opwerping op afdoende wijze beantwoordt, waar hij verklaart dat niemand beter dan de deskundige zelf zeggen kan of het deskundig onderzoek nog op nuttige wijze kan gedaan worden;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer Stevigny, advocaat-generaal in zijn eensluidend advies;

Alle andere besluiten verwerpend;

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis;

Veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 23 april 1955.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Van Hove.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs

Advocaten : Mrs De Wolf (Brussel) en Delobel (Ieper)

Stilzwijgende lastgeving. — Optreden van de Duitse militaire bezettingsautoriteiten als lasthebbers van Duitse firma's tegenover Belgische leveranciers.

Bij afwezigheid van een schriftelijk bewijs, dat toch onmogelijk door een Belgisch industrieel van de bezettende overheid kon gevraagd worden, blijkt met zekerheid uit gewichtige, nauwkeurige en met elkander overeenstemmende vermoedens dat de Duitse militaire bezettingsautoriteiten optraden als lasthebbers van de Duitse firma, die producten betrok van een Belgisch industrieel en dus ook de macht hadden een prijsverhoging toe te staan.

De Duitse bezettingsdiensten traden regelmatig op in naam van de Duitse firma's voor dewelke de bestelde goederen waren bestemd. Dit houdt noodzakelijk in dat die firma's hiermede instemden en aan de Duitse bezettingsdiensten hiertoe stilzwijgend last en volmacht hadden verstrekt.

Dienst van Sequester t/ Colaert.

Advies van het Openbaar Ministerie

I. Voorwerp van oorspronkelijke eis en wedereis.

De oorspronkelijke vordering, door de Dienst van het Sequester vóór de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper zetelende in zaken van koophandel ingesteld, bij deurwaardersexploot dd. 26 januari 1948, strekte tot terugbetaling door oorspronkelijke verweerder, Colaert Sylvain, metaalnijveraar te Poperinge, van een bedrag, 95.805,20 frank groot, zijnde een, naar de beweringen van de Dienst van Sequester door voornoemde Colaert te veel ontvangen bedrag op een totale som van 1.056.680,— frank, hem op rekening uitbetaald door de Duitse «Aktiengesellschaft Cristophe und Urmarck» te Niesky (D.), in wier rechten en belangen de Dienst van het Sequester is getreden, wegens tussen 8 december 1943 en 1 september 1944, aan deze firma opeenvolgend gedane leveringen van in totaal 93.100 kgr. stalen veren, waarvan de gezamenlijke prijs slechts tot een bedrag van 960.873,80 frank mocht belopen, daar sommige facturen, meer bepaald die van 31 augustus en 1 september 1944, een prijsverhoging van 4,50 frank het kgr. hebben aangerekend, dan wanneer genoemde firma in deze prijsverhoging niet zou hebben toegestemd;

Oorspronkelijke verweerder, Colaert Sylvain, voorhoudend dat zijn schuldvordering tegen de firma «Cristophe und Urmarck» uiteindelijk 1.073.364,80 frank bedroeg en hem derhalve voor deze firma een saldo van 16.684,80 frank verschuldigd bleef, vorderde, bij wedereis, de veroordeling van de «Dienst van het Sequester» tot betaling van voormeld bedrag.

II. Steling van oorspronkelijk verweerder.

Buiten de door hem opgeworpen laattijdigheid van de betwisting, houdt oorspronkelijk verweerder anderszids voor :

1) Dat, in verband met de toenmaals heersende

oorlogsomstandigheden, de vijandelijke bezetting van ons land, en de zowel in Duitsland als in de bezette gebieden onder rechtstreekse leiding van de Duitse legerdiensten geplaatste economie, de bestellingen, onderhandelingen en leveringen betreffende de aan de firma «Cristophe und Urmarck» te verschaffen metaalproducten, alsmede de voorwaarden van deze verrichtingen, hem door de Duitse militaire overheid, in casu het «Rüstungskommando» te Gent en de «Bezirkstelle» te Rijsel, opgelegd werden, zonder dat er tussen hem en voornoemde firma ooit een vrij afgesloten overeenkomst vaan koop-verkoop rechtstreeks tot stand kwam, waarvan de voorwaarden, en o.m. de prijs der te fabriceren producten, tussen partijen vrij en regelmatig besproken, en mits wederzijdse toestemming aanvaard werden, zodat, buiten de voorwaarden betreffende de termijn der te verrichten leveringen, de hoeveelheid der telkens te leveren waren, de betalingsmodaliteiten, enz., ook meer bepaald geen stipte prijs bedongen werd, en de leveringen derhalve gedaan werden tegen de prijs van de dag, in de facturen aangestipt.

2) Dat, wegens het uitblijven na maart 1944 van nieuwe leveringen op de hem door de hierboven genoemde Duitse legerdiensten aldus opgelegde bestellingen van 24.000 te fabriceren stalen veren, hij in juli 1944, onder de ernstige bedreiging van een nakende aanhouding, er toe genoopt werd het fabriceren en de levering der achterstallige hoeveelheden producten door te drijven, mits een door deze Duitse militaire uitrustingsdiensten aanvaarde prijsverhoging van 4,50 frank het kgr., veroorzaakt door de toenmaals ingetreden verhoging van de lonen alsmede van de vervoerkosten per autovrachtwagen van steenkolen en staal, ter wille van de alsdan uiterst beperkt geworden mogelijkheden van vervoer per spoor.

3) Dat hij, ingevolge deze aldus onder dwang beoefde praestaties, nog 2.000 veren vervaardigde, waarvan de Duitsers einde augustus 1944, tijdstip van hun aftocht, een hoeveelheid van 350 veren per autovrachtwagen kwamen afhalen, terwijl de 1650 andere gefabriceerde veren in zijn werkhuizen achterbleven.

4) Dat het juist die hoeveelheid van 2.000 veren was die het voorwerp heeft uitgemaakt van de door de «Dienst van het Sequester» thans betwiste facturen n° 403, dd. 31 augustus, en n° 404, dd. 1 september 1944, waarop, ingevolge de in juli 1944 door de Duitse militaire uitrustingsdiensten aanvaarde prijsverhoging, deze «angenommen Zuschlag für Kohlenfracht, Stahlfahrt und Handarbeit» van 4,50 frank het kgr. vermeld en aangerekend werd.

5) Dat de tweede bedoelde facturen niet per post aan de firma «Cristophe und Urmarck» werden toegezonden, doch, in zijn kantoor te Poperinge, aan een Duitse officier, zekere Hauptmann Kleinfeld, van de «Bezirkstelle» te Rijsel, samen met de in levering genomen hoeveelheid van 350 veren, ter hand werden gesteld, zonder dat door deze officier enig protest werd aangetekend noch voorbehoud gemaakt werd, o.m. wat de aangerekende prijsverhoging betreft.

In verband met deze stelling, waarvan de feitelijke gegevens zeker niet als onwaarschijnlijk voorkomen, heeft oorspronkelijk verweerder in ondergeschikte orde, een reeks van zes feiten aangestipt, waarvan hij het bewijs door alle middelen in zijn laatste conclusiën vóór de rechtbank heeft aangeboden.

Oordelende dat bedoelde feiten in hun geheel genomen als dienend en beslissend moesten beschouwd worden, heeft de rechtbank, bij tussenvonnissen dd.

9 juni 1948, oorspronkelijk verweerder tot dit bewijs toegelaten.

Tegen dit vonnis hebben de Dienst van het Sequester binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, en ontvankelijk beroep, en oorspronkelijk verweerder, Colaert, incidenteel beroep ingesteld.

III. Aard der rechtsverhoudingen tussen partijen:

A. Waar het vaststaat dat, gedurende de jaren 1943 en 1944, geïntimeerde Colaert aan de firma « Cristophe und Urmарck » verscheidene leveringen van stalen veren heeft gedaan, en van zelfde firma, door bemiddeling van de Emissiebank, en in mindering op bedoelde leveringen, verscheidene sommen in ontvangst nam, voor een totaal bedrag van 1.056.680,— frank, valt het niet te betwisten dat tussen beide partijen rechtsverhoudingen tot stand gekomen zijn die in normale omstandigheden, en op het eerste gezicht als die van koopster tot verkoper zouden gekenmerkt zijn, en waarop dan ook de rechten en verplichtingen voortvloeiende uit de koop- en verkoopovereenkomst zouden dienen te worden toegepast.

B. Het valt echter niet te ontkennen dat dergelijke rechtsverhoudingen, die, onder oogpunt van bewijs in de onderhavige zaak enkel voortspruiten enerzijds uit de facturen van de opeenvolgende leveringen, anderzijds uit het louter feit van de betaling, tot stand gekomen zijn onder abnormale toestanden en omstandigheden, die, spijts de houding van appellante, niet mogen worden uitgeschakeld.

Het feit van de niet alleen hoofdzakelijke, maar zelfs leidende tussenkomst van de Duitse economisch-militaire diensten in de bezette gebieden, bij bestellingen aldaar van waren, producten, grondstoffen, enz., bestemd voor Duitse nijverheids- of handelsinrichtingen, zoals in zake, kan bezwaarlijk worden geloofend, en evenmin weggecijferd.

De hier maar al te wel bekende aard, het kenmerk en het doel van deze diensten, en de daartoe aangewende actiemiddelen en -methodes wijzen er zelfs op dat de verhoudingen, tot stand gebracht op initiatief van deze diensten tussen de Belgische leverancier en de Duitse firma, van het zuiver juridisch standpunt uit der daaruit ontstane rechten en verplichtingen, eigenlijk heel wat meer verband houden met het Duits-Nationaal-Socialistische rechtsbegrip van het zogenoemde « faktisches Vertragsverhältnis » (zie: R. David: *Traité élémentaire de droit civil comparé*, 1950, blz. 136 en voetnoot 1) en derhalve moeilijk kunnen worden ingeschakeld in de rechtsconcepten van ons verbintenissenrecht, beheerst door de principes van de wilsautonomie en van de contractuele vrijheid.

C. Niettemin, vermits de in dergelijke omstandigheden ontstane rechtsverhoudingen « per nuntium », en in de eerste plaats de aard, de draagwijdte en de rechtsgevolgen zo ten opzichte van geïntimeerde als van de firma « Cristophe und Urmарck », van de tussenkomst der Duits economisch-militaire diensten in zake toch moeten ingekleed worden in een van onze rechtsbegrippen, wil het ons voorkomen dat het optreden van bedoelde diensten, de door hen in zake uitgeoefende machten en vervulde opdrachten wellicht best zouden kunnen overgebracht worden met feiten en gedragingen die, in hoofde van de Duitse economisch-militaire diensten en de firma « Cristophe und Urmарck » voor geen ander uitleg vatbaar zijn dan door een stilzwijgende lastgeving.

Tegen alle waarschijnlijkheid in, heeft appellante

het bestaan van een uitdrukkelijke of stilzwijgende lastgeving in hoofde van de Duitse economisch-militaire diensten ontkend.

Het lijdt echter geen twijfel dat geïntimeerde, in het onderhavige geval, het bestaan van dergelijke lastgeving door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen, kan bewijzen, vermits hij ten opzichte van deze lastgeving een derde is en het voor de hand ligt dat hij, zoniet in de stoffelijke, althans in de zedelijke onmogelijkheid heeft verkeerd zich een schriftelijk bewijs van deze lastgeving te verschaffen (artikel 1348 B. W.), hetgeen namelijk het geval is zo men met een stilzwijgend mandaat te doen heeft, waar deze lastgeving bovendien haar uitwerkselen had in de hierboven bekende bijzondere abnormale omstandigheden (zie o.m. Kluyskens: *De Verbintenissen*, n° 317, 4°, blz. 469 tot 471; Kluyskens, *De Contracten*, n° 514, blz. 634; *De Page*, B. V., n° 399, B, blz. 396 tot 398, en n° 401, A, 2°, blz. 399 en 400).

De in verband met het bewijs van het bestaan van bedoelde lastgeving door geïntimeerde aangestipte feiten kunnen als dienend en beslissend worden beschouwd, zodat de eerste rechter m.i. terecht geïntimeerde tot het bewijs er van door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen, heeft gemachtigd.

D. Nochtans, in de omstandigheden waarin de zaak zich voordeed, vragen wij ons af of zonder verder onderzoeksmaatregelen te gelasten, het Hof niet zou kunnen aannemen dat de firma « Cristophe und Urmарck » geïntimeerde in de waan heeft doen of laten verkeren, door een feit dat haar kan worden toegerekend, dat de Duitse economisch-militaire diensten wel haar lasthebbers waren, ten opzichte van de bestellingen die zij deden en van de prijsvoorwaarden en prijsverhogingen die zij, in dat verband, toestonden, of aan deze lasthebbers machten had verleend in zulkdanige omstandigheden en voorwaarden dat de omvang of perken van deze machten ten aanzien van geïntimeerde onnauwkeurig bleven, in welk geval haar, ten opzichte van geïntimeerde, die als derde te goeder trouw heeft gehandeld, een schuld zou dienen te worden aangewezen, waarvan zij de schadelijke gevolgen zou dienen te dragen, onder vorm van een schadeloosstelling « in natura » (zie: *De Page*, B. II, n° 1026), en derhalve persoonlijk verbonden en gehouden zou zijn door de rechtshandelingen en daden verricht door haar lasthebbers buiten de perken van hun machten, alsof zij hun last gegeven had deze rechtshandelingen en daden, in casu de bestellingen en de prijsverhoging, voorwerp der facturen van 31 augustus en 1 september 1944, te verrichten?

Zoals *De Page* (B. V, n° 448, blz. 438-439) en *Planiol en Ripert* (B. XI, n° 1500), in verband met dit rechtskundig begrip van de schijnbare volmacht — « le mandat apparent » — thans door de rechtsleer en de rechtspraak algemeen bijgetreden, hebben doen uitschijnen vindt deze theorie, waarvan het juridisch proces wonderwel past op de omstandigheden waarin de rechtsverhoudingen tussen geïntimeerde en de Duitse firma door tussenkomst van de Duitse diensten in de bezette gebieden ontstaan zijn, haar grondslag op een door de lastgever gepleegde schuld van quasi delictuele aard (zie de bijdrage van Jacques Léauté in « *Rev. Trimestrielle de Droit civil* », 1947, blz. 288 tot 307; « *Le mandat apparent dans ses rapports avec la théorie générale de l'apparence* »). Zij vindt haar toepassing, niet alleen in geval van onnauwkeurigheid der aan de lasthebber toegekende machten, maar ook ingeval van onbestaanbaarheid van de lastgeving, waar de Duitse firma « Cristophe und Urmарck », door haar houding, in feite geïnti-

meerde in de waan heeft gelaten dat bedoelde Duitse diensten haar lasthebbers waren.

Het wil ons voorkomen dat, in het onderhavige geval, wellicht voldoende gegevens voorhanden zijn om, op grond van deze zienswijze die wij van ambtswege aan het oordeel van het Hof overleggen, van meetaf te besluiten dat de firma « Cristophe und Urmarch » verbonden is door de bestellingen gedaan, de prijsvoorwaarden gesteld, en de prijsverhogingen aan geïntimeerde toegestaan door haar schijnbare lasthebbers, de Duitse economisch-militaire diensten in de bezette gebieden van België en Noord-Frankrijk, en derhalve de oorspronkelijke eis tot terugbetaling door appellante ingesteld als ongegrond dient te worden afgewezen, wijl de wedereis van geïntimeerde wel als gegrond voorkomt en hem dient te worden toegewezen.

Besluiten :

IV. Wij besluiten dienvolgens in elk geval tot de afwijzing van het hoofdzakelijk beroep :

a) hoofdzakelijk : tot de gegrondheid van het incidenteel beroep, met afwijzing van de oorspronkelijke vordering en toewijzing van de wedereis;

b) in ondergeschikte orde : tot de bevestiging van het aangevochte vonnis, dat het getuigenverhoor heeft gelast.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper, zetelende in handelszaken, op 9 juni 1948;

Overwegende dat het beroep tijdig werd ingesteld en regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat bij dagvaarding van 26 januari 1948 de Dienst van het Sekwester, optredende in de rechten van de Duitse vennootschap « Christophe & Urmarch », de terugbetaling vervolgt van een som groot 95.805,20 fr. die geïntimeerde van deze firma te veel zou ontvangen hebben ter gelegenheid van een bestelling van veren in 1943;

Overwegende dat het appellant behoort te bewijzen dat deze som werkelijk niet verschuldigd was; dat dit bewijs niet is geleverd;

Overwegende dat de betwisting dient beoordeeld in het licht van de in 1943-1944 heersende oorlogsomstandigheden;

dat geïntimeerde in maart 1943 van een Duitse Dienst opdracht kreeg 24.000 veren te vervaardigen waarvan de levering binnen de zes maanden moest geschieden; dat op het einde van de vijandelijke bezetting hij slechts 6.300 stuks geleverd had; dat 2.000 veren het voorwerp uitmaken van twee facturen respectievelijk gedagtekend van 31 augustus en 1 september 1944;

Overwegende dat deze facturen waarvan niet wordt betwist dat zij, evenals de facturen betreffende de vorige leveringen, aan de « Bezirksabnahme-Stelle » te Rijsel afgegeven werden, uitdrukkelijk vermelden : « Angenommen Zuschlag für Kohlenfracht - Stahlfreight und Handarbeit B. Fr. 4,50 fr. pro Kg. = 4,375 × 4,50 = 19.687,50 (factuur van 31 augustus 1944); id. 20.625 Kg. × 4,50 = 92.812,50 fr. (factuur van 1 september 1944);

dat geïntimeerde voorhoudt dat hij begin juli 1944 op het Rüstungskommando te Gent, alwaar hij onder dwang gevoerd werd, bedreigd werd voor het geval hij zijn leveringen niet voortzette;

dat op zijn opmerking dat het niet mogelijk was verder te leveren aan de vroeger aangenomen prijs, de bevelhebber van het Rüstungskommando zich akkoord verklaarde om een verhoging van 4,50 fr. per Ko toe te staan;

Overwegende dat deze lastgeving ter zake niet ernstig kan betwist worden; dat, in het afzijn van een schriftelijk bewijs dat toch onmogelijk door geïntimeerde van de bezettende overheid kon gevraagd worden, ze met zekerheid blijkt uit gewichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens;

dat inderdaad Colaert nooit rechtstreeks met de vennootschap Christophe & Urmarch in betrekking is geweest, maar dat de bestellingen gedaan werden door tussenkomst van de Duitse overheid die aldus ook moet aangezien worden als hebbende de macht de prijs te regelen of te veranderen;

dat ook de facturen aan deze Duitse dienst overgemaakt werden;

dat overigens, bij bestellingen zoals deze in zake, de Duitse bezettingsdiensten regelmatig optraden voor en in naam van de Duitse firma's voor dewelke de bestellingen waren bestemd;

dat deze handelwijze noodzakelijk inhoudt dat de belanghebbende firma's hiermede instemden en de Duitse bezettingsdiensten daartoe stilzwijgend hadden gemandateerd;

dat alles er op wijst dat dit ook in casu het geval is geweest;

dat het overigens niet opgaat meer dan drie jaar later en voor het eerst d.d. 22 oktober 1947, deze prijsverhoging te betwisten;

Overwegende dat de verhoging van prijs uitlegbaar is door de in 1944 heersende omstandigheden ingevolge de verhoging van de lonen en van de kosten van vervoer;

Overwegende dat, wat er ook van zij, appellant in gebreke blijvende het bewijs te leveren van het te veel betaalde, de hoofdvordering als ongegrond dient te worden afgewezen zonder dat het nodig weze tot een getuigenverhoor over te gaan;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

Gehoord de heer Matthys, advocaat-generaal, in zijn eensluidend advies,

Alle verdere en strijdige conclusies als ongegrond verwerpend,

Geeft akte aan appellant van het bij besluiten d.d. 15 mei 1944 gevraagd voorbehoud;

Ontvangt het hoofdzakelijk alsmede het incidenteel beroep;

Verklaart het hoofdzakelijk beroep ongegrond en het incidenteel beroep gegrond; dienvolgens doet het vonnis a quo te niet en, wijzende bij evocatie, de zaak in staat van wijzen zijnde, zegt de oorspronkelijke vordering ongegrond, wijst ze af;

Veroordeelt appellant tot de kosten van beide instanties.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

13 juli 1955.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. Boeye en Helleputte.

Advocaten : Mrs Wyckaert en Theunis.

Wegverkeer. — Links of rechts afslaan aan een kruispunt. — Richtingaanwijzer. — Verkeersteken nr 3.

Links of rechts afslaan aan een kruispunt is geen rijbeweging, waardoor de normale gang van de andere bestuurders van motorrijtuigen kan belet of verhinderd worden in de zin van artikel 17 van het Algemeen Verkeersreglement; de gedraging van een in beweging zijnde weggebruiker, die links wil afslaan, onverschillig of hij al dan niet door een of meer weggebruikers gevolgd wordt, wordt geregeld door de artikelen 25/2b en 41° van het Algemeen Verkeersreglement.

Een richtingaanwijzer moet uiteraard gemakkelijk zichtbaar zijn; wanneer hij heel moeilijk kan worden opgemerkt, beantwoordt hij niet aan zijn doel en het aanzetten ervan dient te worden gelijkgesteld met het niet-aanzetten.

Een verkeersteken nr 3 (zwart dwarskruis in een niet omgekeerde driehoek) is slechts bindend op voorwaarde, dat het niet strijdig is met de hiërarchie der wegen, zoals deze is ingesteld bij artikel 16 van het Algemeen Verkeersreglement. Bedoeld teken is trouwens blijkbaar nog een overblijfsel van de vroegere verkeerswetgeving en uit de bewoordingen van art. 122, lid 4, van het Algemeen Verkeersreglement, dient te worden afgeleid, dat dit teken, hetwelke onder de nieuwe wetgeving niet meer dezelfde betekenis als vroeger, slechts de onder de vorige wetgeving van 1-2-1934 daaraan gegeven betekenis heeft, nl. het eenvoudig signaleren van een kruispunt.

Costers t./ De Reus en cs.

Gezien de processtukken, waaronder het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, op 16 februari 1955 door de heer Vrederechter van het kanton Haacht op tegenspraak tussen partijen uitgesproken, tijdig en regelmatig bestreden op 24 maart 1955 bij de akte van beroep van het ambt van deurwaarder J. Vanden Bril, in dienstverblijf te Schaarbeek;

Overwegende dat dit beroep ontvankelijk voorkomt wat trouwens niet wordt betwist;

Overwegende dat beroeper, oorspronkelijke verweerder, door het bestreden vonnis volledig en uitsluitend verantwoordelijk werd verklaard voor een aanrijding die zich voordeed te Boortmeerbeek op 3 oktober 1954, tussen de personenauto bestuurd door beroeper en de moto bestuurd door eerste beroepene; dat beroeper veroordeeld werd om aan eerste, tweede en derde beroepenen, oorspronkelijke aanleggers, respectievelijk 3.848 fr., 2.500 fr. en 2.957 fr. te betalen met de vergoedende interesten sedert 3 oktober 1954 en de gerechtelijke interesten, wegens de schade door hen ten gevolge van dit ongeval geleden; dat beroeper afgevoerd werd van zijn tegeneis;

Overwegende dat de vaststaande omstandigheden van dit verkeersongeval, zoals ze werden omschreven in het bestreden vonnis, een juiste weerspiegeling zijn der verklaringen door de betrokken bestuurders en de getuigen aan de verbaliserende Rijkswachters afgelegd, en hier als herhaald dienen te worden beschouwd;

Overwegende dat beroeper aanvoert dat de eerste Rechter hem ten onrechte heeft verantwoordelijk gesteld wegens overtreding van art. 17 der wegcode, en integendeel beroepenen had moeten verantwoordelijk stellen wegens het niet naleven door eerste beroepene van artikel 21 van de wegcode;

Overwegende dat de eerste Rechter zich inderdaad heeft vergist met de verantwoordelijkheid van beroeper te steunen op een overtreding van artikel 17 der wegcode; dat immers links of rechts inslaan aan een kruispunt geen rijbeweging is, waardoor de normale gang van de andere bestuurders kan belet of verhinderd worden, in de zin van voormeld artikel 17; dat de gedraging van een in beweging zijnde weggebruiker die links wil afslaan, zoals terzake de beroeper, onverschillig of hij al dan niet door een of meer weggebruikers gevolgd wordt, geregeld wordt door artikel 25, 2b en 41, 1° der wegcode;

Overwegende dat om de verantwoordelijkheid van de betrokken bestuurders vast te stellen, eerst en vooral dient te worden onderzocht of beroeper voor het inslaan der baan naar Wespelaar-Dorp, gelegen links van de baan Haacht-Kampenhout Sas, zich heeft geschikt naar de voorschriften van voormelde artikelen 25, 2b en 41, 1°; dat inderdaad de verantwoordelijkheid van eerste beroepene, spruitende uit een overtreding van artikel 21, 1° van de wegcode, slechts kan worden weerhouden indien beroeper de voorschriften van artikel 25, 2b en 41, 1° van de wegcode heeft geëerbiedigd;

Overwegende dat uit het opsporingsonderzoek voldeende blijkt dat beroeper zich niet heeft gedragen naar de voorschriften van gezegde artikelen; dat hij zich niet tijdig vooraf naar links heeft begeven, en slechts zijn richtingaanwijzer heeft in werking gesteld op korte afstand van de kruising; dat immers in de verklaring door beroeper en zijn medeinzittende aan de Rijkswacht afgelegd, er geen spraak is van een tijdige voorafgaandelijke geleidelijke zwenking naar links; dat de eigen verklaring van beroeper waar hij zegt: «gekomen «bijna» aan het kruispunt, had ik mijn richtingaanwijzer opgezet», impliciet aanduidt dat hij slechts in extremis door het aansteken van zijn richtingaanwijzer, aan de andere weggebruikers zijn voornemen zijn richting te veranderen heeft kenbaar gemaakt en zich niet voorafgaandelijk naar links heeft begeven; dat te meer de Rijkswacht heeft vastgesteld dat de richtingaanwijzer van de auto van beroeper, zelfs aangestoken, heel moeilijk zichtbaar was; dat een richtingaanwijzer uiteraard gemakkelijk zichtbaar moet zijn; dat wanneer hij heel moeilijk opgemerkt kan worden, hij niet beantwoordt aan zijn doel en dient te worden gelijkgesteld met het niet aanzetten ervan;

Overwegende dat het uit deze beschouwingen blijkt dat vermits beroeper de wettelijke voorschriften voor een bestuurder die links wil afslaan, niet heeft nageleefd, het aan eerste beroepene niet kan worden verweten dat hij, rijdende op een hoofdbaan, de auto van beroeper links heeft ingehaald en heeft willen voorsteken;

Overwegende dat beroeper ook ten onrechte beweert dat eerste beroepene aan het kwetsieus kruispunt niet mocht voorsteken, omdat er zich voor het kruispunt op de Provinciesteenweg Haacht-Kampenhout, een verkeersteken nr 3 (zwart dwarskruis in een niet omgekeerde driehoek) bevindt;

Overwegende inderdaad dat het niet betwist wordt dat de door eerste beroepene gevolgde provinciesteenweg voorrang heeft op de steenweg naar Wespelaar-Dorp; dat het bedoeld verkeersteken noch een gebods- noch een verbodsteken is; dat met de recht-

spraak van het Hof van Verbreking (Cass. 9-7-1951, J. T. 1951, 649) dient te worden aangenomen dat dergelijk teken slechts bindend is op voorwaarde dat het niet strijdig is met de hiërarchie der wegen zoals deze is ingesteld door artikel 16 van de wegcode; dat dit teken bijgevolg in casu geen bindende kracht heeft; dat het trouwens blijkbaar nog een overlevering was van de vroegere wetgeving op het verkeer, en dat uit de bewoordingen van art. 122, al. 4 van de wegcode dient te worden afgeleid dat dit teken hetwelk onder de huidige wetgeving niet meer dezelfde betekenis heeft als vroeger, slechts de betekenis heeft onder de vroegere wetgeving van 1-2-1934 eraan gegeven, nl. het eenvoudig signaleren van een kruispunt; dat eerste beroepene bijgevolg, niettegenstaande dit teken gerechtigd was aan het kwestieus kruispunt voor te steken;

Overwegende dat het uit hetgeen voorafgaat blijkt dat beroeper terecht door de eerste Rechter uitsluitend verantwoordelijk werd gesteld;

Schade :

Overwegende dat beroeper ten onrechte de schade-posten door eerste rechter aan de beroepenen toegekend, betwist;

dat inderdaad :

1° Wat betreft de 1e beroepene :

- a. een som van 75 fr. per dag wegens de genotsder-ving van een moto billijk is en door de rechtspraak algemeen toegekend wordt ;
- b. dat het blijkt uit het geneeskundig attest van dokter Aelvoet dat eerste beroepene wel degelijk gedurende minstens vijf dagen volledig werkonbekwaam is geweest ;
- c. dat de som van 1.000 fr. door de eerste Rechter wegens morele schade voor pijn en smarten toegekend, billijk is.

2° Wat de 2e beroepene betreft :

dat rekening gehouden met de erge pijnen die 2e beroepene ontegensprekelijk heeft geleden tengevolge der diepe snijwonde aan de knie, de som van 2.500 fr. door de eerste Rechter toegekend, geenszins overdreven is ;

3° Wat de 3e beroepene betreft :

dat een dagelijkse vergoeding van 100 fr. per dag voor een gehuwde vrouw uit hoofde van werkonbekwaamheid, billijk is, en algemeen « ex aequo et bono » door de rechtspraak aldus wordt vastgesteld.

Om deze redenen,

De Rechtbank, vonnissende in aanleg van beroep en op tegenspraak :

Alle andere besluiten verwerpende ;

Ontvangt het beroep, zegt het ongegrond, wijst het af en bevestigt het bestreden vonnis.

Veroordeelt beroeper tot de kosten van het beroep.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 1 Juni 1955.

Voorzitter : M. Goossens.

Rechters : M.M. Blondé en De Laet.

Advocaten : Mrs Van der Haegen en Bouffloulx,
loco Marlière (Brussel)

Facturen. — Bewijskracht. — Op de rand of aan de achterkant van de facturen gedrukte « voorwaarden ». — « Verhogingsbeding » van 20%. — Strijd met de openbare orde.

De in facturen voorkomende voorwaarden, b.v. omtrent de bevoegde rechter gelden slechts in zover ze voorwaarden zijn van de leverancier, niet als voorwaarden van de klant.

Het zonder protest aanvaarden van facturen schept het wettelijk vermoeden dat de ontvanger daarmee akkoord gaat. Niettemin heeft de schuldenaar het recht tegen dat wettelijk vermoeden tegenbewijs te leveren.

Conventionele interesten op strafbedragen kunnen niet worden overeengekomen voor een periode, die het bestaan der eventuele strafbedragen zelf voorafgaat.

Behoudens het voorwerp van de levering of prestatie en de daarmee verband houdende prijs kan een factuur bezwaarlijk worden aangezien als een bewijs van de overeenkomst of als de overeenkomst zelf, daar — op zeer weinige uitzonderingen na — niet kan worden betwist dat de factuur eerst wordt opgemaakt en verzonden, nadat de werkelijke overeenkomst niet alleen reeds tot stand is gekomen, maar reeds uitvoering daaraan is gegeven, tenminste door de leverancier, zodat de naderhand opgemaakte factuur bezwaarlijk het bewijs kan leveren dat de op de rand of op de achterkant voorkomende gedrukte clausules bij het ontstaan van het akkoord deel uitmaakten van de overeenkomst.

Het gaat niet op bij naderhand opgemaakte factuur, na de uitvoering van de overeenkomst zelf, voorwaarden in te lassen, waarvan niet blijkt dat ze op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst een deel of een onderdeel daarvan uitmaakten.

Noch in rechte noch in feite kan aanvaard worden, dat behoudens uitdrukkelijke toestemming van de belanghebbende partijen zelf een bijkomend beding kan toegevoegd worden aan een overeenkomst, die niet alleen reeds tot stand is gekomen, maar ook reeds is uitgevoerd, en wel juist door de partij, die later beweert de zogenaamde voorwaarde in haar voordeel te kunnen invoeren.

Een « verhogingsbeding » van 20 % voor het geval een rechterlijke aktie mocht nodig zijn om het bedrag der factuur te innen moet als in strijd met de openbare orde van de hand worden gewezen, in acht genomen dat de gerechtskosten als dusdanig niet deel uitmaken van de gevorderde bedragen zelf doch afzonderlijk aan de voet van het vonnis worden geraamd door de rechtbank zelf; niet kan worden aanvaard, dat partijen willekeurig een overeenkomst omtrent de kosten zouden sluiten, daar zulks in strijd is met de aan de rechtbank zelf toe-komende rechten. (zie nader het vonnis).

Roger Lachapelle t/ De Muyter,

A. Over de opgeworpen onbevoegdheid :

Aangezien gedaagde ten onrechte de onbevoegdheid der Rechtbank van Koophandel alhier opwerpt onder voorwendsel dat zijn facturen de bevoegdheid van de Rechtbank van Brussel voorzien, in acht genomen dat er ter zake geen mededeling van facturen van gedaagde heeft plaats gehad en er ook geen mededeling van te doen was, doch dat er alleen overeenkomst tussen partijen is tot stand gekomen in deze voege dat verzoekster als leverancier van gedaagde is opgetreden en niet vice-versa en juist ingevolge deze leverantie facturen zijn uitgeschreven geworden door verzoekster aan gedaagde met het beding dat betrekkelijk deze betwistingen de rechtbank alhier als de bevoegde rechtbank is aangewezen geworden;

dat verzoekster ten deze dan ook zeer terecht laat gelden dat de voorwaarden voorkomend in de facturen van gedaagde slechts zijn opgevat of dienen opgevat in functie van hoedanigheid van leveraar en hij terzake als cliënt en niet als leveraar optreedt;

dat derhalve voor recht dient gezegd dat de rechtbank alhier bevoegd is;

B. Over de gegrondheid der vordering :

1. Wat de eigenlijke factuurbedragen betreft :

Aangezien waar gedaagde niet ontkent de opgevorderde facturen zo in dagvaarding gemeld als in besluiten aangevuld, ontvangen te hebben en waar evenmin blijkt dat hij deze ooit vroeger dan nu geprotesteerd heeft — hetgeen naar de algemeen vigerende rechtspraak en rechtsleer het wettelijk vermoeden schept dat hij met deze akkoord was — verzoekster zich evenwel van elk verweer onthoudt waar gedaagde voorhoudt enerzijds dat hem ten onrechte een bedrag van 5.175 fr. wordt aangerekend voor 't leggen van de « chapes » in de winkels n^{rs} 23, 38, 39 en 64 om reden dat deze niet door verzoekster werd aangelegd, tweedezijds dat hem ten onrechte een bedrag van 1.791 fr. wordt aangerekend voor 't leggen van « chapes » in de winkels n^{rs} 25 en 63 om reden dat deze aldaar noch op zijn verzoek, noch voor zijn rekening zijn aangelegd geworden en derderzijds dat hem ten onrechte een bedrag van 492 fr. wordt aangerekend voor bijwerken uitgevoerd in de winkels n^{rs} 3, 4, 12, 14, 44, 47, 51, 61, 64 om reden dat deze niet door verzoekster werden uitgevoerd;

dat waar weliswaar uit de voorgelegde facturen, bij gebrek aan volledig detail, niet kan uitgemaakt of voornoemde betwistingen betrekking hebben op de opgevorderde facturen, verzoekster zulks niet betwist en derhalve mag aangenomen worden dat ze met deze verband hebben;

Aangezien waar zoals gezegd het uitblijven van protest of tijdig protest op een ontvangen factuur, het wettelijk vermoeden vormt dat deze is aanvaard en derhalve schuldbekenenis impliceert, des niettemin aan de schuldenaar het recht voorbehouden blijft tegen dit wettelijk vermoeden in het bewijs van het tegenovergestelde te leveren : te meer dat verzoekster zich op dit punt der betwistingen van alle verweer onthoudt en een louter vermoeden niet « de facto » een onherroepelijk recht van de schuldeiser inhoudt;

dat het in die omstandigheden als billijk en totaal gerechtvaardigd voorkomt gedaagde toe te laten het bewijs van zijn goed recht op punt van dit gedeelte der betwisting te leveren;

Aangezien verzoekster toegeeft sinds de dagvaarding een afkorting van 34.077 fr. ontvangen te hebben en

ten andere bij besluiten hare vordering met gezegd bedrag vermindert;

dat ze thans ook bij schrijven van 20.5.55 laat weten dat gedaagde het bedrag van 34.288 fr. heeft betaald en derhalve de gestelde vordering eens te meer met gezegd bedrag mag verminderd;

Aangezien gedaagde terecht opwerpt dat hem bij bestelling of minstens aanbod van 8.9.53 een korting van 5 % werd toegekend op de factuurprijs;

dat inderdaad verzoekster aan haar prijsofferte d.d. 8.9.53 een gedrukt omzendbriefje heeft aangehecht met de volgende inhoud : « Nous avons l'honneur de porter à votre connaissance que nous avons prévu dans le prix de notre offre du 8.9.53 — gezegde datum met de hand ingevuld — une ristourne » en votre faveur de 5 % »;

dat derhalve op de gevorderde bedragen een som van 4.749 fr. uit dien hoofde in mindering dient gebracht;

Aangezien op grond van alle voornoemde beweegredenen — onder voorbehoud van hetgeen nagaande dient gezegd over de vraag in betaling van 20 % verhoging op de factuurwaarden en de gevraagde conventionele intresten aan 12 % — gedaagde uit hoofde van achterstallige factuurbedragen hic et nunc verschuldigd is de som van 101.943 - 34.077 - 34.280 - 4.749 - 5.175 - 1.791 - 492 = 21.379 fr.;

dat evenwel gezegd bedrag eventueel vermeerderbaar is met de som van 7.458 fr. nl. het totaal der laatste drie in mindering gebrachte posten, voor het geval hij zou ingebreke blijven te bewijzen dat de daarmede verband houdende werken niet door verzoekster of ten verzoeken van anderen zouden zijn uitgevoerd;

2. Wat de 12 % conventionele intresten betreft :

Aangezien uit geen enkel voorhanden zijnde gegeven noch uit welkdanige overeenkomst noch uit enige briefwisseling noch zelf uit de voorgebrachte facturen blijkt dat partijen betrekkelijk soortgelijke conventionele intresten zijn overeengekomen;

dat derhalve bij uitblijven van enig desbetreffend akkoord hoogstens de wettelijk voorziene intresten kunnen in acht genomen, en dit enkel voor wat betreft de nog verschuldigde factuurbedragen, wijl deze niet van toepassing zijn op eventueel overeengekomen strafbedragen, in acht genomen dat laatst genoemde bedragen — in het meest gunstig geval — maar eishaar worden wanneer een rechtelijke actie ter opvordering der facturen zal noodzakelijk zijn en een rechterlijke actie maar ontstaat op het ogenblik der inleidende dagvaarding, zodat maar bezwaarlijk conventionele intresten of strafbedragen kunnen overeengekomen voor een periode die het bestaan dier eventuele strafbedragen zelf voorafgaat; dat derhalve de vordering voor dit gedeelte dient herleid tot de gewone wettelijke intresten op de factuurbedragen en ongegrond dient verklaard voor het meerdere;

3. Over de 20 % factuurverhoging :

Aangezien uit geen enkel voorgebracht stuk — behoudens de facturen — blijkt of kan afgeleid dat partijen op het ogenblik van het tot stand komen van de overeenkomst over soortgelijke voorwaarde zich akkoord hebben gesteld;

dat niettemin uit de voorgebrachte facturen en meer in het bijzonder de factuur van 13.2.54, groot 52.485 fr. en deze van 8.6.54, groot 22.695 fr. klaar blijkt dat er tussen gedingvoerende partijen overeenkomsten hebben bestaan nl. deze van 17.7.53 en 12.2.54, zodat

in billijkheid en rechte mag aangenomen dat, waren partijen over soortgelijk verhogingsbeding akkoord geweest, zulks onbetwistbaar als een der voorwaarden in de overeenkomst ware voorzien geworden, hetgeen niet blijkt het geval geweest te zijn, daar gezegde contracten eenvoudig niet worden voorgebracht en ten andere verzoekster zich niet op deze, doch enkel op de facturen steunt om haar beweerd goed recht aan te tonen;

Aangezien een factuur, behoudens het voorwerp der levering of prestatie en de daarmee verband houdende prijs, maar bezwaarlijk kan aangezien als een bewijs der overeenkomst of meer nog als de overeenkomst zelf, daar niet kan betwist, op zeer weinige uitzonderingen na, dat de factuur slechts wordt opgemaakt en verzonden nadat de werkelijke overeenkomst niet alleen reeds tot stand is gekomen, maar reeds is uitgevoerd minstens door de leverancier, zodat de naderhand overgemaakte factuur maar bezwaarlijk het bewijs kan leveren dat de ter rande of de op de achterzijde van de factuur voorkomend menigvuldige en soms spitsvondige of zeer onduidelijk gedrukte clausules bij het ontstaan van het akkoord deel uitmaakten van de overeenkomst; (de nadruk dient hier ook gelegd op het element gedrukte clausules in tegenstelling met de getypte of met de hand ingevulde tekst betreffende de details der levering of prestatie en de aangerekende prijs)

Aangezien hier tegenover weliswaar wordt voorgebracht dat het als billijk voorkomt de factuur als bewijs van overeenkomst te aanvaarden enerzijds om reden dat in zeer veel gevallen de factuur het enige stuk is dat het bewijs van de overeenkomst levert nl. voor de gevallen dat partijen zich beperkt hebben tot een mondelinge overeenkomst en het niet nodig geacht hebben de overeenkomst zelf in schrift te brengen, tweedezijds om reden dat, zo de schuldenaar met de faktuurvoorwaarden niet akkoord gaat, hem de mogelijkheid open blijft hiertegen te protesteren en derderzijds om reden dat de rechtspraak en rechtsleer unaniem zijn om de geaccepteerde factuur als bewijs van de overeenkomst aan te zien, wijl het verhogingsbeding als een bijkomend beding dient beschouwd;

Aangezien ten overstaan van deze opgeworpen argumenten niet kan weggecijferd dat het partijen volkomen vrij staat hunne overeenkomsten mondeling af te sluiten of in schrift te brengen en de voorwaarden te bedingen die — voor zover ze niet zouden strijdig zijn met de openbare orde — in principe wet vormen tussen partijen;

dat wanneer ze het echter niet nodig achten hun overeenkomst in schrift te brengen — (en hieronder dienen begrepen bestelbon, prijsbieding of briefwisseling de overeenkomst zelf voorafgaande of begeleidend) — het niet opgaat bij naderhandse factuur, nagaaandelijk de uitvoering van de overeenkomst zelf, voorwaarden in te lassen, waarvan niet blijkt dat ze op het ogenblik van het afsluiten der overeenkomst zelf een deel of onderdeel van deze laatste uitmaakten;

dat integendeel bij uitblijven van enige schriftelijke overeenkomst in rechte mag aanvaard dat alle soortelijke voorwaarden de bedoeling van partijen niet hebben gaande gehouden en er zich slechts mede vergenoegd hebben ingeval van eventueel oprijzend geschil zich te schikken naar de regelen van het gemeen recht;

dat in ieder geval maar bezwaarlijk kan aanvaard dat bij afwezigheid van geschreven overeenkomst, de te rande of aan de achterzijde van de factuur aangebrachte clausules, dienen aangezien als een bij-

komend beding van de overeenkomst, vermits noch in rechte noch in feite kan aanvaard of verrechtvaardigd dat, behoudens uitdrukkelijke toestemming van de belanghebbende partijen zelf een bijkomend beding kan toegevoegd aan een overeenkomst die niet alleen reeds tot stand is gekomen, maar reeds is uitgevoerd en wel juist door deze partij die thans beweert deze « zogenaamde voorwaarde » in haar voordeel te kunnen inroepen;

Aangezien daarenboven evenmin kan weggecijferd dat in werkelijkheid en in praktijk — enkele alleenstaande uitzonderingen te na — facturen door de band slechts worden geprotesteerd zo er betwisting oprijst nopens hetzij de geleverde prestatie, hetzij de hoedanigheid of hoeveelheid der geleverde waren, hetzij nopens de in factuur aangerekende prijs, wijl de talloze geschillen, waarmee de rechtbanken en inzonderheid de rechtbanken van koophandel overladen worden deze zienswijze ten overvloede staven: hetgeen eens te meer duidt op het feit dat de aandacht van de contracterende partijen uitsluitend of minstens hoofdzakelijk wordt getrokken niet op de in de rand of op de achterzijde van de factuur gedrukte clausules, maar op de in factuur met de hand aangebrachte of met de schrijfmachine ingelaste gegevens specifiek en uitsluitend betrekking hebbend op de wel bepaalde overeenkomst betreffende welke betwisting is ontstaan;

Aangezien tenslotte ten onrechte wordt gewezen op de zogenaamde unanimité van rechtspraak en rechtsleer op punt van het aanvaarden van de conventionele strafclausules in de overeenkomsten, laat staan in de naderhands overgemaakte facturen;

dat integendeel rechtspraak en rechtsleer over dit punt zeer uiteenlopend zijn;

dat inderdaad Mr L. Van Bunnan als inleiding van een studie gewijd aan « La clause conventionnelle de condamnation aux frais », waarbij hij een arrest van het Hof van Beroep te Luik d.d. 8.12.53, dat dit vraagstuk in positieve zin behandelt, bespreekt, niet kan ontkennen dat het merendeel der rechtspraak deze clausules van de hand wijst, waar hij zegt: « La Cour d'Appel de Liège a rendu le 8.12.53 un arrêt, reconnaissant, contrairement à la majeure partie de la jurisprudence... » (v° Journal des Trib. 19.12.1954, p. 722), wijl een uitvoerige nota van de Heer Debersacques, raadsheer bij het Hof van Verbreking, verschenen in « La Revue critique de Jurisprudence belge, 8° année, 3° année, 3° Trimestre, p. 190/201 » op dit punt van uitzonderlijke betekenis is; (waar deze nota betrekking heeft op strafbedingen voorzien in wel bepaalde door alle contracterende partijen getekende contracten, hoeveel te strenger toepassing moet van de door hem gehuldigde principes dan niet gemaakt voor strafclausules voorzien in naderhand opgezonden facturen ?);

Aangezien nog aangenomen dat in principe dient aanvaard dat de in factuur ingelaste clausules — inzonderheid de strafclausules en de clausules betreffende conventionele intresten — zouden deel uitmaken van de overeenkomst en dat ze bij uitblijven van enig protest vanwege de cliënt tegen deze laatste kunnen tegengesteld, niettemin dient aangenomen dat gezegde clausules dan nog maar als wet tussen partijen kunnen weerhouden worden voor zover ze niet strijdig zijn met de goede trouw, de goede zeden of de openbare orde;

Aangezien in de terzake voorgebrachte facturen te rande onder art. 7 is voorzien dat een forfaitaire schadeloosstelling van 20 % is voorzien voor het geval een rechterlijke aktie zal nodig zijn om het bedrag der factuur te kunnen innen;

Aangezien voor zover zulks zou beduiden dat deze verhoging dient aangezien als een vergoeding ter dekking der gerechtskosten, deze clausule als strijdig met de openbare orde van de hand dient gewezen, in acht genomen dat de gerechtskosten als dusdanig geen deel uitmaken van de gevorderde bedragen zelf, doch afzonderlijk te voete van het vonnis buiten de toegekende bedragen worden beraamd door de rechtbank zelf en niet kan aanvaard dat partijen willekeurig een overeenkomst betreffende die kosten zouden sluiten, daar zulks strijdig is met de rechten aan de rechtbank zelf toegekend;

Aangezien het daarenboven op de eerste plaats de rechtbank behoort bij het beslechten van een geschil of het interpreteren van een overeenkomst de werkelijke intenties van partijen zelf op te sporen;

dat waar zekere recente rechtspraak de gezegde strafclausule aanziet als een overeenkomst beogende de dekking der gerechtskosten, derhalve deze clausules inwilligt, doch alsdan van oordeel is dat de werkelijk te beramen gerechtskosten dienen behouden ten laste van de eiser, voorop dient gesteld dat soortgelijke voorwaarden in geen geval de bedoeling van partijen kan geweest zijn om reden enerzijds dat eenieder weet dat de gerechtskosten steeds vallen ten laste van de verliezende partij en de beraming ervan de rechtbank toekomt en tweedezijds dat waar de factuurclausules dikwijls lang voordien zijn gedrukt en de leveranciers derhalve niet vooraf weten welke bedragen zullen in rekening gebracht, gezegde clausules meermalen tot fantastische en niet te voorziene gevolgen aanleiding geven, welke onbetwistbaar strijdig zijn met de bedoeling van de partijen zelf; (een betwisting betreffende het invorderen b.v. van een factuur van één miljoen met gezegd verhogingsbeding van 20 %, zou een vermeerdering van 200.000 fr. op de factuurwaarde alleen betekenen: niemand zal aanvaarden dat soortgelijke hoog bedrag bedoeld is als « recouvrement de frais de justice » of dat het de bedoeling van partijen kan geweest zijn, zeker niet deze van de schuldenaar, hiermede zonder meer in te stemmen — hetgeen ten andere nog min of meer zijn commerciële dood zou betekenen, wijl een betwisting betreffende het invorderen b.v. van een factuur van 1.200 fr. met verhoging beding bv. van 10 %, slechts een vermeerdering van 120 fr. op de factuurwaarde zou betekenen: niemand zal aanvaarden dat een dergelijk gering bedrag volstaat om zelf de bij zulk klein geschil gerezen gerechtskosten te dekken en niemand zal kunnen aanvaarden dat het de bedoeling van de leverancier kan geweest zijn, spijts de zorgeloosheid of mischien kwade trouw van de schuldenaar, deze laatste voor een deel der door hem veroorzaakte kosten te dekken;

Aangezien derhalve de bedoeling van partijen elders of minstens voor het grootste gedeelte elders moet gelegen zijn nl. in het dekken van kosten en uitgaven, vreemd aan de gerechtskosten als dusdanig nl. het dekken van erelonen der raadslieden, kosten van briefwisseling en soortgelijke, of juist gezegd kosten ontstaan ter gelegenheid van het rechtsgeding;

Aangezien waar principieel niet kan ontkend dat partijen vrijelijk overeenkomsten kunnen treffen en dus ook vrijelijk verhogingsbedingen in hunne overeenkomsten kunnen inlassen voor het geval o.m. dat een der partijen door nalatigheid gevaar loopt nadeel te ondergaan of schade te lijden, niettemin dient aangenomen dat deze verhogingsbedingen binnen de mate van het billijke dienen te blijven, op gevaar af soortgelijke bedingen op grond van het algemeen geldend principe « dat niemand zich ten laste van een

ander op onrechtmatige wijze mag verrijken » te zien afwijzen als strijdig met de openbare orde en goede zeden;

Aangezien de nota van de heer Debersacques, raadsheer bij het Hof van Verbreking, hierboven reeds geciteerd, rekening houdend met de huidige economische conjunctuur op punt van conventionele overeenkomsten en niet min op punt van strafclausules ook « zogenaamd vrijelijk » tussen partijen overeengekomen op zeer duidelijke en psychologische wijze aanmerkt hetgeen volgt: « Le droit ne reste plus insensible à l'injustice, issue de la disproportion entre les engagements réciproques, lorsque cette disproportion est partiellement lourde et trouve son origine dans l'exploitation de la faiblesse, de l'ignorance ou du besoin d'autrui... Il est en effet contraire aux bonnes mœurs de profiter de l'infériorité sociale, psychologique, intellectuelle ou technique de son prochain pour lui imposer des engagements hors de toute proportion avec les obligations corrélatives qu'on s'assume soi-même et de s'assurer ainsi un gain aussi excessif qu'injustifié. Nos mœurs n'admettent plus qu'on use de son prochain comme d'un instrument sans le moindre égard au tort que lui infligent des prestations exagérées obtenues par contrainte ou par ruse en spéculant sur sa faiblesse... La doctrine et la jurisprudence décident que comme met un abus de droit, celui qui, sans le moindre souci des intérêts d'autrui, épuise àprement tous les droits que lui confère la loi ou le contrat. On considère que pareil excès d'égoïsme heurte assez gravement la règle morale pour encourir une sanction juridique... « Il n'est certes pas moins reprehensible d'abuser d'une supériorité de fait qu'on possède sur le prochain pour lui imposer des clauses lésineuses »; (Revue critique de la jurisprudence belge 8e année, 3e Trimestre, p. 190/201);

Aangezien inzake leveranciers of prestaties de leverancier of prestatiehouder bij het opmaken van het contract en veel meer nog bij het opmaken en overzenden van de factuur onbetwistbaar een sociale of psychologische meerderheid bezit tegenover de cliënt welke een noodzakelijke commerciële inferioriteit heeft, in acht genomen dat niet zal tegengesproken worden dat bij het opmaken van de overeenkomst de leverancier zijn voorwaarden dicteert en de cliënt ze in meerdere gevallen te aanvaarden heeft op gevaar af de leveranciers of prestatie niet te ontvangen en zelfs ten overstaan van eigen cliënteel zoniet benadeeld, minstens belemmerd te worden; (in die zin kan er vanwege de leverancier bestaan hetgeen in boven aangehaalde nota genoemd wordt: « ...l'exploitation du besoin d'autrui » en « profiter de l'infériorité et abusant de la supériorité de fait qu'on possède sur le prochain pour lui imposer des clauses lésineuses »);

Aangezien op grond van deze beschouwingen voor recht mag gezegd dat de strafclausules voor zover ze niet in zekere mate overeenstemmen met de feitelijke schade door de cliënt, hetzij wegens lichtzinnigheid, hetzij wegens kwade trouw, veroorzaakt, dienen aangezien als strijdig met de openbare orde;

Aangezien terzake het gestelde verhogingsbeding van 20 % — nog aannemend dat dit beding enkel in naderhand opgemaakte facturen voorkomend en in geen enkele overeenkomst opgenomen zijnde, als overeenkomst dient aangezien — een bedrag tegenwoordigend van meer dan 20.000 fr., onbetwistbaar overdreven is en in disproportie staat met de beweerde schade voortspruitend uit de enkele laat-

tijdigheid van de factuurvereffening, zodat dit beding als strijdig met de openbare orde van de hand dient gewezen;

Aangezien een strafbeding als dusdanig, op grond van de algemene rechtspraak en rechtsleer ongewijzigd door de rechter dient afgewezen of aanvaard, naar gelang hij oordeelt of dit beding op basis van het gevorderd bedrag al dan niet verrechtvaardigd is;

dat het hem evenwel niet toekomt aan het uit dien hoofde gevorderd bedrag enige wijziging of mildering toe te brengen of het gevraagde bedrag tot de billijkheid te herleiding;

dat derhalve de rechtbank op grond van het overdreden gevorderd bedrag zich genoodzaakt ziet gezegd beding in casu voor het geheel te verwerpen,

POLITIËRECHTER TE BERINGEN

20 april 1955.

Rechter : M. Vranken.

Advocaten : Mrs Hoegars en Van Coppenolle.

Wegenverkeer. — Links afslaan op een kruispunt. — Verbod in te halen bij het oversteken, doch niet bij het naderen van een kruispunt.

De bestuurder, die op een kruispunt links wil afslaan, moet zich vooraf naar links begeven, zonder de normale gang van het tegemoetkomend verkeer te hinderen, de manoeuvre vervolgens met matige snelheid uitvoeren en een zo groot mogelijke draai nemen, zodat de weg aan de rechterzijde wordt opgereden.

Indien hij, vooraleer naar links te gaan, door een ander bestuurder ingehaald wordt, moet hij zo ver mogelijk naar rechts uitwijken zonder de snelheid op te voeren.

Sedert het in werking treden van artikel 22, 2b van het K. B. van 8 april 1954, is het inhalen bij het naderen van een kruispunt niet meer verboden.

O. M. en Mast t/ Helsen.

Overwegende dat het verzet regelmatig is en tijdig gedaan werd;

Overwegende dat door het ter zitting van 16 maart jl. gedane onderzoek, door het zittingsblad van bedoelde zitting en de andere stukken van het dossier voldoende bewezen is dat de betichte zich plichtig heeft gemaakt aan overtreding van artikel 25, 2b van het K. B. van 8 april 1954; dat zowel uit de verklaring van de getuige Buysmans, als uit deze van Mast, blijkt dat de betichte, na steeds volledig rechts van de rijbaan gereden te hebben, plots, bij het naderen van de Reydtstraat, een zwenking naar links heeft uitgevoerd, waardoor hij de weg voor Mast, die hem aan het inhalen was, heeft afgesneden en een aanrijding veroorzaakt;

Dat hij zich niet vooraf naar links heeft begeven en het links afslaan niet met matige snelheid heeft uitgevoerd;

Dat hij daarenboven, zoals blijkt uit de schets gevoegd bij het proces-verbaal en uit de daarop aangegetekende sporen van de autobanden, de draai naar links niet zo groot mogelijk genomen heeft;

Dat de richtingsverandering bijgevolg door de betichte werd uitgevoerd in strijd met de voorschriften van de bovengenoemde reglementaire bepaling;

Overwegende dat Mast Frans Jozef, beroepsmilitair, wonende te Mol, bijgestaan door Mr Gustaaf Hoegars, advocaat te Tongeren, zich ter zitting van 16 maart jl. als burgerlijke partij aangesteld heeft tegen de betichte Helsen en een schadevergoeding geëist heeft van 7.350 frank, met de interesten sedert de dag van de feiten en de kosten van de aanstelling;

Overwegende dat de aanstelling ontvankelijk is en de betichte alléén en voor het geheel verantwoordelijk dient verklaard voor de schade door het ongeval veroorzaakt;

Overwegende dat de betichte ten onrechte heeft doen gelden, dat de burgerlijke partij op de plaats van het ongeval niet mocht inhalen; dat immers het Algemeen Reglement van 8 april 1954, het inhalen niet meer verbiedt bij het naderen van een kruispunt, doch enkel bij het oversteken ervan (artikel 22, 2b); dat de aanrijding zich echter voorgedaan heeft vooraleer Mast het kruispunt bereikt had, hetgeen duidelijk door de afgelegde getuigenissen en door de gegevens van proces-verbaal en plan van de rijkswacht bewezen is;

Dat hij ongetwijfeld de auto van Helsen voorbij zou geweest zijn vooraleer het oversteken van het kruispunt aan te vangen, indien Helsen hem niet de weg had afgesneden en zo ver mogelijk naar rechts ware uitgeweken, zonder de snelheid op te voeren, zoals voorgeschreven bij artikel 21, 4° van het Algemeen Verkeersreglement;

NOOT : Dit vonnis werd in hoger beroep bevestigd.

WERKRECHTERSRAAD IN HOGER BEROEP TE BRUSSEL

28 april 1955.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Arbeidsovereenkomst. — Plaats waar de arbeid moet worden verricht. — Recht van de werkman op kosten van verplaatsing.

De plaats waar de onderneming van de patroon gevestigd is, heeft geen belang, wanneer de werkman volgens de bepalingen van de arbeidsovereenkomst zijn werk op een andere bepaalde plaats moet verrichten.

Overeenkomstig de gebruiken heeft de werkman, die wordt tewerkgesteld op een plaats, die gelegen is buiten de zone, waar hij normaal zijn werk moet verrichten, recht op kosten van verplaatsing en op de lonen gedurende de tijd van de reis, die hij moet afleggen om de werkplaats te bereiken.

Swaelen t/ Kevers.

Gezien het beroep aangetekend door Swaelens Ernest, 16 november 1954, tegen het vonnis uitgesproken door het Arbeidsgerecht van Eerste Aanleg van Brussel, op 25 oktober 1954;

Overwegende dat het beroep regelmatig is en ontvankelijk;

Overwegende dat appellant enkel het vonnis waartegen beroep betwist in zoverre het aan geïntimeerde een som van 1.000 fr. heeft toegekend voor verplaatsingskosten;

Overwegende dat partijen het eens zijn over de volgende feiten;

Geïntimeerde werd aangeworven om te werken als

schilder aan een gebouw gelegen te Schaarbeek. Hij werd daarna door appellant tewerkgesteld op verscheidene plaatsen in de Brusselse agglomeratie, en daarna, van 15 mei tot 14 juni, werd hij door appellant tewerkgesteld te St-Genesius-Rode, hetgeen verplaatsingskosten meebracht, evenals een reis per bus gedurende een half uur 's morgens en een half uur 's avonds;

Overwegende dat appellant staande houdt dat, vermits zijn onderneming gevestigd is te St-Genesius-Rode, de overeenkomst normaal moet beschouwd worden als gesloten op deze plaats, en dat voor werken aldaar uit te voeren geen verplaatsingskosten verschuldigd zijn;

Overwegende dat de plaats waar de onderneming gevestigd is geen rol speelt, wanneer de werkmán, volgens de mondelinge bepalingen van het arbeidscontract, zoals hier het geval is, zijn werk moet presteren in de Brusselse agglomeratie;

Overwegende dat, overeenkomstig de gebruiken, de werkmán die wordt tewerkgesteld op een werkplaats die gelegen is buiten de zone waar hij normaal zijn werk moet presteren, recht heeft op verplaatsingskosten en op de lonen gedurende de tijd van de reis die hij moet afleggen om de werkplaats te bereiken;

Dat het gevorderde bedrag van 1.000 fr. wel overeenkomt met de kosten en lonen die uit dien hoofde toe-komen aan geïntimeerde;

Om deze redenen,

Het Arbeidsgerechthof te Brussel, kamer voor werklieden;

Gezien artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep;

Veroordeelt appellant tot de kosten van het beroep.

BOEKBESPREKING

Mr J. RONSE: Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad. — Brussel, Larcier, 1954, 449 blz.

Met dit werk heeft de bij de lezers van dit Weekblad reeds gunstig bekende Mr J. Ronse aan de Leuvense Universiteit de graad verworven van geaggregeerde voor het hoger onderwijs.

De twee eerste delen van het werk handelen over de schade en het herstel van de schade, terwijl het derde deel het speciale probleem van de extra-patrimoniale of onstoffelijke schade behandelt.

Bij de algemene studie van de schade stuit schrijver op de vraag of er slechts schade is daar waar een recht gekrenkt werd dan wel of de krenking van een rechtmatig belang volstaat. Steunend op het cassatie-arrest van 16 januari 1939 (Pas. I, 25) en tegen De Page in, spreekt schrijver zich voor de tweede opvatting uit. Daarbij aansluitend komen enkele verhelderende bladzijden over het speciaal vraagstuk der overheidsaansprakelijkheid, waar in verband met het bepaalde in artikel 92 der Grondwet de rechtskrenking een voorwaarde voor de aansprakelijkheid is, echter als element van de onrechtmatigheid en niet van de schade. Volgt een onderzoek van de normbestemmingsleer die in het Belgische recht weinig gekend is, maar die in verschillende buitenlandse rechtstelsels als gevolg gehad heeft de sfeer der aansprakelijkheid te beperken.

Vervolgens onderzoekt schrijver een reeks praktische

problemen als: de rechtmatigheid van het gekrenkte belang (o.m. de aanspraak van de bijzit), de bewijslast i.v.m. de schade (bestaan en omvang, zekerheid van toekomstige schade), de aanspraakgerechtigden (echtgenoten, kinderen, ouders, zusters en broeders, derden).

In een tweede deel worden de principes uiteengezet die het herstel van de schade beheersen. Hieruit mogen vooral de volgende punten gelicht worden: de praktijk van de aanmaning strekkende tot vaststelling van de schade op tegenspraak, de eigen vatbaarheid voor schade in hoofde van de getroffen persoon of zaak, kapitaal of rente, de interesten.

Het derde deel behandelt de extra-patrimoniale schade: terminologie, onderscheid tussen vermogensschade en onstoffelijke schade, schade van het slachtoffer (pijn en smarten, gederfde levensvreugde), schade voor de nabestaanden van het slachtoffer zowel bij doodslag als bij verwonding.

Uit dit vluchtig overzicht blijkt dat Ronse een onderwerp aangedurfd heeft dat met zich meebracht het verwerken van een ontzettende massa rechterlijke beslissingen. Daarbij is hij op uiterst systematische wijze te werk gegaan; door een scherpe probleemstelling heeft hij op verschillende punten tot verdieping van ons rechtsinzicht bijgedragen.

Aan de praktijk zal het werk onschatbare diensten bewijzen. Het is een hoogstaand voorbeeld van theoretisch verantwoorde behandeling van praktische problemen. Wat door Ronse geschreven is over bewijslast en toekomstige schade zal vrij spoedig zijn invloed op de praktijk laten gelden. Een zeer volledig alfabetisch register verhoogt de bruikbaarheid van het boek. Bij dit hoofdzakelijk uit de jurisprudentie gegroeide recht mist men echter een register van de belangrijkste arresten en vonnissen.

Een bijzondere verdienste van het werk van Ronse is dat hij op stelselmatige wijze de rechtsvergelijking beoefend heeft. Zijn gezichtseinder is niet tot België beperkt. Hij kent de Duitse, Engelse, Amerikaanse, Zwitserse en Zuid-Afrikaanse handboeken en (gedeeltelijk) tijdschriften. Dit is des te verdienstelijker omdat de kennis van het buitenlandse recht in het verbintenissenrecht met grotere moeilijkheden gepaard gaat dan in sommige speciale rechtsvakken zoals het zeerecht of de industriële eigendom. Voor Frankrijk en Nederland brengt hij het tot directe kennis van de rechterlijke beslissingen in hun tekst. De aanwending van de vergelijkende methode is voortreffelijk. Nu dient de kennis van het buitenlandse recht tot verrijking van het eigen recht (b.v. bewijslast), dan weer tot betere belichting van het eigen recht door tegenstelling (b.v. normbestemmingsleer). Bij deze materie, waar, mede in verband met het ontoreikende van de wettelijke bepalingen, de rechtsvorming bijna uitsluitend jurisprudentieel geweest is, neemt het Franse recht zijn plaats in onder de andere vreemde rechtstelsels zonder bevoorrechte positie. Daarmee heeft Ronse zich op zeer gelukkige wijze weten te onderscheiden van al te talrijke Belgische juristen voor wie het Franse recht het enige bestaande buitenlandse recht blijkt te zijn.

Betreffende de methode brengt het boek van Ronse ons een nieuwe klank. Ik aarzel daarom niet het een belangrijke mijlpaal te noemen in de geschiedenis van de Vlaamse rechtswetenschap. Met dat boek is aan de Vlaamse juristen een schitterend voorbeeld gesteld. Moge het ruime navolging vinden.

De principiële strekking van het boek kan best geresumeerd worden met het motto: «de schade, de

ganse schade en niets dan de schade». Daarbij gaat schrijver uit van een uit de voorbereidende besprekingen van het Code Civil af te leiden duidelijke voorkeur voor het slachtoffer (bl. 253). Dit geeft aan zijn boek een zeer bijzondere praktische bruikbaarheid, wanneer men bedenkt dat veel van onze overige rechtsliteratuur over het onderwerp bewust of onbewust geïnspireerd is door verzekeraars, wier belangen een heel andere richting uitgaan.

Waar schrijver de vergoeding van extra-patrimoniale schade door dik en dun als een toepassing van de schadeloosstellingsgedachte wil zien, lijdt zijn visie m.i. aan een overdreven zin voor symmetrie. Het lijkt mij realistischer de gelijkstelling van de extra-patrimoniale schade met de vermogensschade als een fictie te zien, waarachter schuil gaat een voortleven van de private straf zoals zij in de aloude *compositio* tot uiting kwam.

Uit het boek van Ronse blijkt zeer duidelijk dat ons recht, samen met het Franse recht, een bijna uitzonderlijke positie inneemt inzake de ruime sfeer van aanspraakgerechtigden en de omvang van de herstellingsplicht. Dit aspect van ons aansprakelijkheidsrecht is tot nog toe misschien niet voldoende belicht. De aandacht ging vooral naar het element «onrechtmatige daad» in verband met de bewijslast en de problematiek van schuld of gevaarzetting als bron van aansprakelijkheid, terwijl de omvang van de vergoedingsplicht veel minder besproken werd.

Dit zijn tenslotte twee facetten van de aansprakelijkheidsregeling die vrij nauw verbonden zijn. Waar de klassieke matigheidsleer (schuld) door nieuwe opvattingen (gevaarzetting) verdrongen werd, werd doorgaans ook een forfaitaire beperking van de vergoeding ingevoerd.

Wellicht kan de keuze inzake de verdere evolutie van ons aansprakelijkheidsrecht als volgt geformuleerd worden: ofwel behoud van de klassieke opvattingen over schuld, bewijslast en vergoeding, ofwel verruiming van de aansprakelijkheidsgrondslag (vermoeden van schuld, gevaarzetting) met gelijktijdige beperking van de vergoedingsomvang (forfaitaire vergoeding, limitatieve lijst van aanspraakgerechtigden).

In verband met de verplichte aansprakelijkheidsverzekering die de gevolgen van de aansprakelijkheid spreidt over alle automobilisten, mag hierbij niet vergeten worden dat de premies een bedrijfslast vertegenwoordigen voor alwie een voertuig voor bedrijfsdoeleinden gebruikt. Dit weze een aansporing tot voorzichtigheid inzake elke verruiming. Het is trouwens de vraag of de premies reeds nu niet aanzienlijk zwaarder wegen dan in concurrerende landen.

Tenslotte moge nog opgemerkt worden dat het lijvige boek van Ronse geen volledige behandeling van het onderwerp inhoudt. Problemen van groot praktisch belang, zoals de aanrekening van contractuele betalingen en de invloed van latere gebeurtenissen, bleven onbesproken. Wellicht was het de bedoeling van schrijver deze problemen voor een tweede deel te reserveren. Dan moge de hoop uitgedrukt worden dat Ronse's onuitputtelijke werkkracht ons spoedig met dat tweede deel zal verrassen. Wellicht kan hij er zelfs toe bewegen worden ook de onrechtmatigheid te bestuderen. Dan zal hij aan onze Vlaamse rechtsliteratuur een monumentaal werk over de onrechtmatige daad geschonken hebben dat de waardige tegenhanger zal zijn van het Franse boek der gebroeders Mazeaud.

G. van Hecke.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Ontvangst der stagiaires.

Zoals de traditie het eist, werden de eerste jaars stagiaires op 18 november 1955 in de zaal der Vlaamse Conferentie ontvangen door de voorzitter en zijn bestuur. De ongedwongen en opgeruimde stemming der talrijke aanwezigen was niet uitsluitend te wijten aan de gebruikelijke drank, sigaren en andere versnaperingen.

De ontvangst werd bijgewoond door Mr H. Van der Donckt, stafhouder, en door de oud-voorzitters der Conferenties: oud-stafhouder Mr R. Victor, en Mrs J. Franck, E. Ooms, K. Van Baarle, L. Rombaut en J. Mertens de Wilmars.

De voorzitter, Mr A. De Bièvre, verwelkomde de nieuwe stagiaires in een hartelijke toespraak, waarin hij hun de nodige steun van de Conferentie toezegde en tevens de aandacht vroeg voor de jaarlijkse wel-sprekendheidswedstrijd «Herman De Jongh». Hij besloot met een uiteenzetting van het doel der Conferentie en een oproep voor Vlaamse voornaamheid en taalverfijning.

Stafhouder Van der Donckt vond de gepaste woorden om zijn jonge confraters aan te moedigen bij het begin van een loopbaan, die naast veel voldoening wellicht haar ogenblikken zal hebben van moeilijkheden en mogelijke ontgoocheling. Zijn optimisme moge aanstekelijk geweest zijn. De stafhouder maakte geen geheim van zijn sympathie voor de werking der Conferentie en zette de stagiaires aan tot een trouw bijwonen van alle vergaderingen.

Na twee schitterende improvisaties van Mr J. Franck en oud-stafhouder Mr R. Victor, die een steekspel hielden van geestige vondsten en de aanwezigen een inzicht gaven in hun persoonlijke rooskleurige levensvisie, bedankte Mr Van Ackeren in naam der stagiaires voor de ontvangst en kon de verzekering geven dat de Vlaamse Conferentie weer talrijke trouwe leden had gewonnen.

Vergadering van 18 november 1955

De aangekondigde titel «Wandeling achter het IJzeren Gordijn» en de naam van de spreker, onze Antwerpse confrater en oud-voorzitter der Vlaamse Conferentie, Mr Carlos De Baeck, hadden een onge-woon grote toeloop van belangstellenden verwekt, wanneer de voorzitter, na een korte inleiding, het woord gaf aan de voordrachtgever.

Mr De Baeck had pas de gelegenheid gehad een achttal dagen in Polen door te brengen als lid van een Belgische parlementaire afvaardiging. Waar hij natuurlijk niet zo vermetel was na dit korte verblijf een definitief oordeel te vellen over de toestanden in Polen, was het nochtans opvallend hoe de spreker er in geslaagd is een groot aantal gegevens te verzamelen en indrukken op te doen.

De afvaardiging verbleef een drietal dagen te Warschau, twee dagen te Krakau en bracht een kort bezoek aan Dantzig en Stettin.

Bij de aankomst in Warschau, waar, na de totale verwoesting van 1944, de stedenbouw over heel wat mogelijkheden beschikte, maar dan ook tot bewondering dwingt, wordt in het midden der stad de aandacht van de bezoeker dadelijk opgevangen door een reusachtig gebouw met een tweehonderd dertig meter

hoge toren : het Paleis der Kultuur. Hoewel aangevuld met Poolse motieven, is de neo-klasseke stijl overwegend Russisch. Het Paleis is trouwens een geschenk van de Sovjet-Republiek en een symbool van de Poolse toestanden zelf. Op zo vele gebieden wordt het eigene van Polen verdrongen door Russische «geschenken».

Men kan de mogelijke verwezenlijkingen en tekortkomingen van het huidige Polen echter niet beoordelen zonder rekening te houden met de grote moeilijkheden waarmee Polen te kampen had na de laatste wereldoorlog.

Wellicht heeft geen ander land zozeer onder de oorlog en de bezetting te lijden gehad. In 1939 werd Warschau voor 12 % vernield en in 1944, na de bekende opstand van de Poolse weerstand bij het naderen der Sovjet-troepen, voor meer dan 75 % Dantzig en Stettin werden grotendeels verwoest; enkel Krakau werd door de oorlog gespaard. De oorlog ontvolkte Polen. Een vreselijke terreur woedde tijdens de Duitse bezetting. Het ghetto van Warschau werd uitgemoord. Van meer dan drie miljoen Poolse joden bleven er na de oorlog 175.000 over. De algemene haat tegen Duitsland verklaart vele verschijnselen in het naoorlogse Polen.

Naast het reusachtige werk van wederopbouw, zag Polen zich na de oorlog gesteld voor het probleem der volkshuisvesting van vier miljoen mensen, die van de Oostelijke provincie, afgestaan aan Rusland, zeshonderd kilometer verplaatst werden naar de door miljoenen Duitsers reeds verlaten «herwonnen gebieden» van het Westen.

Bij deze problemen kwamen er zich andere voegen van economische aard. Polen kent pas thans de moeilijkheden der industrialisatie, onder meer door de bevolkingsverplaatsing naar de steden. Warschau, dat door de oorlogsgruwelen zijn bevolking zag slinken van 1.289.000 in 1939 tot 475.000 in 1946, telt thans opnieuw meer dan een miljoen inwoners. Ook de landbouw bleef na de oorlog te organiseren : kustmeststoffen ontbreken, de mechanisatie diende nog ingevoerd.

De materiële heropbouw van Polen wekt bewondering. De grote markt van Warschau, met haar in fijne pastelkleuren getinte gebouwen, evenals gans het midden der stad, werd heropgebouwd volgens moderne urbanisatieplannen, doch naar Canaletto's tekeningen en schilderijen van het Warschau der achttiende eeuw. Dantzig werd met dezelfde zorg en piëteit heropgebouwd. Door monumentale verwezenlijkingen en door tevens rekening te houden met de Poolse nationalistische gevoelens, heeft het huidige dictatoriale regime gepoogd tot het volksgevoel te spreken.

Voor zover hij contact met de bevolking kon hebben, heeft de spreker echter de indruk gehad dat de mensen enigszins gedrukt gaan onder het huidige regime en de neiging vertonen om aan een zekere misnoegdheid lucht te geven. De weinige koopwaren zijn duur. Alle luxe en weelde is verdwenen.

De feitelijke communistische dictatuur heeft het niet zo heel gemakkelijk om haar ideologie bij de massa te doen ingang vinden. Zij staat trouwens voor het feit dat minstens 80 % der Polen katholiek zijn. Anderzijds evenwel zijn velen onder de katholieken tot samenwerking met het regime geneigd, weze het dan enkel op het sociale en economische plan. Het Vaticaan moedigt deze houding volstrekt niet aan.

Op economisch gebied werden de productiemiddelen reeds voor 95 % genationaliseerd. Het erfrecht wordt echter erkend, evenals het privaats bezit van consumptiegoederen. De pogingen om de landbouw in het

Westen in kolchosen te organiseren blijkt vooralsnog mislukt en de landbouw is slechts voor 20 % genationaliseerd.

Sociaal gesproken lijken de Polen de spreker minstens dertig jaar ten achter tegenover ons land. De arbeider verdient duizend zloty per maand, doch betaalt vijfhonderd zloty voor een paar schoenen. Men zegt echter dat de werkman in zijn staatwoning slechts 1 % van zijn loon aan huur betaalt en aanzienlijke voordelen in natura geniet. De vrouwen werken trouwens ook en verhogen het familiale inkomen.

De stad Krakau geniet wel de bijzondere sympathie van de voordrachtgever. Het is een echte oude Zuiderse stad met haar huizen in grijze vervuilde gepatineerde steen, haar talrijke prachtige oude kerken, monumenten en paleizen. De atmosfeer is er burgerlijker dan te Warschau en er heerst meer vreugde. Men danst nog in «la ville noire». Een groot gedeelte der Poolse intelligentsia blijkt Krakau tot haar stad te hebben gekozen.

Op zes kilometer van Krakau is een nieuw industrie-centrum «Nowa Huta» verrezen, waar 150.000 werklieden in blokoningen verblijven naast een enorm rationeel-geordend complex van nijverheden. Het geheel is het werk van Russische ingenieurs en de producten worden uitgevoerd naar Rusland.

Wat het juridische leven in Polen betreft, heeft de spreker vooreerst kunnen vaststellen dat de dames er druk aan deelnemen; onder de rechters zijn zij talrijk vertegenwoordigd. In eerste aanleg wordt recht gesproken door een beroepsrechter, bijgestaan door twee verkozen rechters.

Officieel werd beweerd dat de balie nog niet voldoende had gebroken met vele oude en slechte gewoonten en dan ook het nodige moest doen om het maatschappelijk vertrouwen terug te winnen. Het oprichten van coöperatieven van advocaten was hiertoe een uitstekend middel. De voorzitter van de advocaten-groepering verdeelt de zaken en de erelonen en houdt tevens toezicht op de ideologische vorming der leden, die zich ijverig dienen toe te leggen op de studie van het Marxistisch Leninisme. Het nodige toezicht zal trouwens worden uitgeoefend door hun tuchtraad, bestaande uit een rechter, een lid van de provinciale raad en een afgevaardigde der balie. Een eventueel beroep tegen een beslissing van deze tuchtraad brengt de Poolse confraters voor een commissie van drie leden, benoemd door de Ministeri van Justitie.

Op ongeveer 4780 advocaten werken er thans 4000 in groeperingen, 200 oefenen individueel hun beroep uit, de overigen werken in de administratie. Met dat al zijn 72 % der advocaten thans nog «partijloos», dit niettegenstaande de getroffen maatregelen van wederopvoeding, wat wel te denken geeft betreffende hun sympathie voor het huidige regime.

Tot slot spreekt Mr De Baeck zijn geloof uit in het nut en de wenselijkheid van contacten met Polen. Hij is er van overtuigd dat bij de confrontatie van ideologieën de waarheid enkel baat kan vinden.

Een hartelijk applaus viel deze aandachtig gevolgde en zeer gewaardeerde voordracht te beurt.

H. S.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TAALKUNDIGE KRONIJK

UITTREKSEL UIT DALSCHOT'S OPSTELWOORDENBOEK

Niet in de handel.

Aanranden : (randde aan, heeft aangerand).

Syn. : Aangrijpen, aanvallen. . .

Eer, goede naam, vrijheid, vrouweer —.

De orde der maatschappij, reizigers —.

Vz. : Iemand aanvallen WEGENS, OM of OVER zijn meningen. Iemand IN zijn eer, zijn goede naam aanranden.

Foutief : iemand aanranden in een blad. Schrijf aanvaalen.

Aanrading :

Ep. Afgeslagen, algemene, beraamde, brutale, bruske, dodelijke, dreigende, flauwe feitelijke (v. d. eerbaarheid), geleide, gemeente, gewapende, gewelddadige, geweldige, hartstochtelijke, hatelijke, (laffe), liederlijke, moedwillige, nachtelijke, ogenblikkelijke, onverklaarbare, onverklaarde, onbegrijpelijke ondersteunde, ongewapende, onvoorziene, onweersaanbare (on)rechtmatige, opzettelijke, ordeloze, persoonlijke, toevallige, vermeden, verraderlijke, voorbedachte, voorbereide, voorgenomen (niet : geplande), wederrechtelijke, wilde, zonderlinge. . .

Ww. : Beramen, doen mislukken, doordrijven, leiden, ondersteunen, uitvoeren, voornemen.

Vz. : Dreigen met. . . Weerstaan aan. . .

Aanschrijven : (schreef aan, heeft aangeschreven). Iemand iets — (aanrekenen).

Bij iemand goed, (on)gunstig, slecht, hoog, laag aangeschreven staan.

Iemand iets als een verdienste aan—. Op — van. . .

Aanschrijving : (notification, schriftliche Befehl : mandate, order).

Ep. : Algemene, aangetekende, ambtelijke, betekende, foutieve, gebrekkige, (on)gezegelde, ministeriële, persoonlijke, politionele, notariële, fiscale, gerechtelijke, veronachtzaamde, verkeerde, spoedeisende, verplichte.

Ww. : Betekenen, ontvangen, opstellen, rondbrengen, uithangen, veronachtzamen, verspreiden, verzuimen, voldoen, zegelen.

Aanslaan : (sloeg aan, heeft en is aangeslagen).

1. In de belastingen : het bedrag vaststellen, dat door iemand moet worden betaald.

2. Strafbare poging.

Ook gebruikt voor paard, noot en toon in muziek, molenwiek, aas, zeil, inslagdraden, auto (motor), een getal. . . kogel, wortel, boom. . . rook.

Ww. : Iets tegen iets aanslaan, door — iets te koop bieden, een verkoping —, een verordening —, iemands vermogen —.

Aanslaan van boedel, huis (met een bordje om het ten verkoop of te huur aan te bieden. Aangeslagen goederen.

Bw. : Hoog, laag, gerechtelijk —.

1. **Aanslag :** (Attentat, Anschlag, attempt).

Heimelijke poging tegen iemand of iets gericht.

Ep. : Algemene, arglistige, besliste, brutale, geslaagde, geveinsde, gewelddadige, listige, loze, misdadige, nachtelijke, (on)voorziene, persoonlijke, onweersaanbare, plotselinge, (on)rechtstreekse, ruwe, vervroegde, voorbereide, verraderlijke, politieke, verwoede, heimelijke.

Ww. : Beramen, doen falen, plegen, smeden, uitvoeren, straffen, doen op iemand. . . op de eerbaarheid. Tot — samenspannen. Een — beramen tegen het rijk, tegen de Koning. . . op het leven van iemand.

Ss. : Bom—, dynamiet—, spoorweg—, trein—.

2. **Aanslag :** (taxe, taux, Einschätzung, Taxe; assessment, taxation).

Som waarvoor iemand in zake belasting is aangeslagen : Hoe hoog is uw aanslag ?

Ep. : Eerste, berekende, bepaalde, definitieve, hernieuwende, verklarende, dorre, hoge, lage, betaalde, lichte, fiscale, forfaitaire, voorlopige, verminderde, verminderde, vermeerderde, verhoogde, (on)rechtvaardige, (on)juiste, overdreven, vaste, zware, hoofdelijke, onverhaalbare (irrécouvrable), onwettelijke, (on)inbare.

Ww. : Berekenen, betalen, bepalen, verklaren, hernieuwen, verhogen, verlagen, innen, overdrijven.

Iets in — brengen. Een — aanslag van iets opmaken.

De — gaat de 1.000 fr. te boven. De aanslagen zijn invorderbaar in. . . lopen over. . . Voortdurende aansluiting der op de — vervallende termijnen.

Ss. : Aanslag—, —biljet, —commissie, —kom, —lijst, —naald, —nokje, —pleger, —raam, —rooster, —steen, —stoel. . .

Aanslepen : (sleepte aan, heeft en is aangesleept).

Vz. : Met vervelende gezegden —. Het — van het onderzoek.

Aansluiten : (sloot aan, heeft aangesloten).

Een deur, een weg sluit aan. De gelederen —. De aansluitende trein. Achter elkander aangesloten schepen. De telefoon wordt aangesloten. Wilt ge mij even aansluiten met. . .

Vz. : Zich bij iemand —; bij een partij, een stoet. bij een vorige spreker. Iemand is aan de electriciteit (branché), aan de telefoon, aan de waterleiding aangesloten.

Ep. : Aansluitende trein, kleeft, onderwijs. . . Hij sluit zich gemakkelijk aan (il a du liant, il est d'un commerce facile). Bw. Verkeerd aangesloten.

Ss. : Aansluitkabel, —klem, —moer, —mof, —stuk

Aansluiting (jonction, correspondance, communication, raccordement; Anschluss, connection).

Ep. : Dringende, (on)volledige, volmaakte. . . snelle, moeilijke, gevaarlijke, gemakkelijke, moeilijke, vrije, telefonische, rechtstreekse.

Ww. : Hebben met, afbreken, vragen, tot stand brengen, in stand houden, verbreken (el. stroom), geven.

Vz. : In aansluiting van. . .

Ss. : Aansluitingsplaats, —spunt, —svlak.

Hoofd—, neven—, perceel—.

Zich aansluiten aan iets of iemand. Overdr. — als vriend, als leerling. Bij iemands politiek of mening.

Aanspoelen : (spoelde aan, heeft en is aangespoeld) (être jeté sur la côte; answemmen; to be washed ashore).

Syn. : Aanspoelen (ziet op de wijze van uitbreiding). Aanwisen (ziet op vergroting of vermeerdering van grond). Aanslibben (aanspoeling van riviërslib). Aanslijken (aanspoeling van slijk en modder).

Een lijk, een mijn, een vat, drijfhout, wrakhout spoelt aan. Grond is hier aangespoeld (gevormd door aanslibbing).

Aanspoeling : Door — wordt land gewonnen. De — komt toe aan de eigenaar van de oever waar zij gevormd wordt.

(Wordt vervolgd.)

MEDEDELINGEN

BELGISCH-LUXEMBURGSE VERENIGING VOOR STRAFRECHT

De eerstkomende vergadering van de Belgisch-Luxemburgse Vereniging voor Strafrecht zal gehouden worden op zaterdag, 17 december aanstaande ten Gerechtshove te Brussel in de zaal der 1e kamer van het Hof van Beroep.

Tijdens deze vergadering zal een plechtige rouw-hulde gebracht worden aan de nagedachtenis van Mr Sasserath, plotseling overleden op 24 oktober l.l.

Tijdens deze zitting zal eveneens de verkiezing plaats hebben van het bestuur voor de driejaarlijkse periode 1956-1958.

Ten slotte zal het programma vastgesteld worden van de werkzaamheden der vergadering voor de jaren 1956 en 1957, namelijk in verband met het congres van de Internationale Vereniging voor Strafrecht, dat zal gehouden worden te Athene in 1957.

INTERNATIONAAL VERBOND DER VROUWEN-JURISTEN

Een Belgische afdeling van het Internationaal Verbond der Vrouwen-juristen is te Brussel gesticht ge worden. De statuten vermelden als doel :

«Zij zal als voorwerp hebben, met uitdrukkelijke uitsluiting van alle politieke en confessionele bedrijvig-heden, banden van vriendschap en solidariteit te leggen tussen de vrouwen-juristen die hun beroep in België of in het buitenland uitoefenen; alle rechtswesties te bestuderen en in het bijzonder deze betreffende de vrouw, het kind en de familie; alle inlichtingen in te winnen nopens het statuut van hun beroep en de verbetering van de voorwaarden voor de uitoefening van hun beroep na te streven; hun beroeps- en maatschappelijke ondervinding gemeenschappelijk te maken.»

Het bestuur werd als volgt samengesteld :
Voorzitster : Mr Angèle Grégoire-Van Oppens;
Ondervoorzitster : Mr Buvens;
Afgevaardigde van de internationale betrekkingen :
Mr de la Haye Selin;
Algemene secretaresse : Mr Storrer;
Schatbewaarder : Mr Osselaer.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters, n° 9-10, september-oktober 1955 :

Paul Pierret : L'interrogatoire sur faits et articles en justice de paix. — Rechtspraak.

Advocatenblad, n° 9, 15 november 1955 :

Dr Kurt Blanke : Het beroep van de advocaat in onze tijd. — Mr H. C. G. L. Polak : Pleitwedstrijd der Jonge Balie te Rotterdam.

Nederlands Juristenblad, afl. 39, 12 november 1955 :

Prof. Mr D. van Eck : Persoonlijke vrijheid en voorwaardelijke justitiële beslissingen. — Mr A. E. Th. Koolen : The Institutional Framework of American Law. — Prof. Mr G. E. Langemeijer : Strafbareheid van de prostituee. — Mr P. Zonderland : Kan de Grondwet een belemmering zijn voor vacatiespreiding ?

Afl. 40, 19 november 1955 :

Prof. Mr J. M. van Bemmelen : Het ontwerp van een nieuw kinderstrafrecht. — Prof. Mr Dr G. van den Bergh : Een staatsrechterlijke puzzle : de oorlogswet voor Nederland en het Statuut. — Mr Dr Benno Stokvis : Strafbarestelling van het duivenschieten in België.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4420 :

Prof. Mr R. P. Cleveringa : Voorrang en overgang (I). — Prof. Mr P. W. Kamphuisen : Nogmaals, Godsdienst en vermogensrecht. — Mr H. Schuttevaer : Het belastingrecht, zijn grondslagen en ontwikkeling, door Prof. Dr P. J. A. Adriani en Mr J. van Hoorn Jr (IV, slot).

N° 4421, 19 november 1955 :

Prof. Mr R. P. Cleveringa : Voorrang en overgang (II). — Y. D. C. van Duyn : Fiscale Notities. — Prof. Mr R. D. Kolléwijn : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (I).

Rechtsgeleerd Magazijn Themis, afl. 5, 1955 :

Prof. Mr A. van Oven : De volmacht in het geldende recht en in het ontwerp B. W. — Prof. Dr A. J. Rasker : De functie van ons recht in deze tussentijd.

Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht, afl. 4, oktober 1955 :

J. P. A. François : La septième session de la Commission du droit international. — Leo Gross : The punishment of war criminals : the Nuremberg Trial (First Part). — Ch. Boasson : Some theoretical and practical considerations of the Israel Nationality Law. — W. Riphagen : The case law of the European Coal and Steel Community Court of Justice.

Jurisprudence du Port d'Anvers, vol. 9 et 10 :

Yves Van der Mensbrugghe : Le plateau continental. — Rechtspraak.

Revue critique de Jurisprudence Belge troisième trimestre 1955 :

H. De Page : Responsabilité hors contrat. — R. Spilman : Divorce. Pension prévue par l'article 301 du Code Civil. — J. Dabin et A. Lagasse : Examen de jurisprudence. La responsabilité délictuelle et quasi délictuelle.

Revue de l'Administration et du droit administratif, 11me livraison 1955 :

Personnes morales. — Archives, documents et bibliothèques.

Recueils Dalloz et Sirey, 37e cahier, 12 novembre 1955 :

H. Vialleton : Le pouvoir du testateur, en l'absence de réservataires, de fixer la date de réévaluation d'un bien légué à un successible. — Georges Morange : Le sursis au règlement définitif de la situation du fonctionnaire objet d'une mesure de suspension et de poursuites pénales. — P. A. Pageaud : L'exercice de la contrainte par corps par la partie civile.

Northwestern university law review, n° 4, september-oktober 1955 :

Samuel J. Stoljar : Offer, promise and agreement. — Daniel M. Schuyler : Future interests in Illinois : Current maturities and some futures.